

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 8. JANUAR 1982

ŠTEV. 1 (2052)

Z doslednim bojem zoper krivice za dosego dejanske enakopravnosti

Perspektive za novo leto niso nič kaj obetajoče.

V novoletnih poslanicah tako zveznega predsednika dr. Kirchschrägerja kakor zveznega kanclerja dr. Kreiskyja, pa tudi kardinala dr. Königa ni bilo preslišati zaskrbljenosti nad gospodarsko krizo v svetu, ki močno vpliva na gospodarski razvoj tudi naših držav, in nad ogroženostjo miru pričo vedno novih nemirnih žarišč ne le na Daljnem in Bližnjem vzhodu ali v Južni Ameriki, marveč v primeru Poljske tudi v Evropi. Nevarnost vsebolj občutnega porasta brezposelnosti ogroža tudi socialno varnost in socialni mir v notranjosti države. Da vsi odgovorni pozivajo k medsebojnemu sodelovanju in spravi, je zato povsem razumljivo, še prav posebno, ker tudi nove volitve v parlament že mečejo svoje sence na notranje politično dogajanje.

Z vsemi temi problemi bomo kot avstrijski državljani konfrontirani tudi koroški Slovenci, po zgodovinskih izkušnjah in po gibalnih silah kapitalistične družbe na področju zaposlenosti še prej in vsebolj občutno kakor ostali državljani.

Zato je prav, da posvečamo krepitvi gospodarske osnove naše narodne skupnosti v obmejnem prostoru z ojačeno lastno gospodarsko dejavnostjo in z gospodarskim sodelovanjem preko meje vedno več pozornosti in se upiramo socialnim in družbenim krivicam, če se kot majhen in odvisen narod hočemo afirmirati proti pritisku večinskega naroda.

Hkrati moramo nadaljevati tudi boj za nacionalne pravice — ne ločeno od ostale družbene in gospodarske problematike, da bi se izčrpali zgolj v borbi za jezik in druge narodnostne potrebe, marveč v tesni povezavi borbe za vsestransko enakopravnost naše narodne skupnosti na njenem podedovanem naseljenem prostoru in v družbi, ki nas obdaja.

Diskriminatorni sklep občinskega odbora v Žitari vasi, ki zahteva odstranitev dvojezičnih napisov v notranjosti novega šolskega poslopja, je najboljši dokaz, da ne gre omalovaževati tudi nacionalne borbe in se koncentrirati zgolj na gospodarske aktivnosti, ki naj nadomeščajo politično borbo. Le-ta terja s svojo izizivalno vsebino naš odločni in brezkompromisni odgovor: odstranitev dvojezičnih napisov v dvojezični šoli v dvojezični občini bi pomenila grobo kršitev člena 7 državne pogodbe in nedopustno diskriminacijo celotne slovenske narodne skupnosti na Koroškem, ki se ju nobena manjšina ne more niti ne sme pustiti dopasti! Zato bi bila ob dejanski izvedbi tega sklepa konfrontacija neizogibna!

Tako vse kaže, da bomo kar v začetku novega leta 1982 — leta 40. obletnice rojstva naše narodne skupnosti v splošno vstajo slovenskega naroda — prisiljeni v konfrontacijo, ki je nikakor ne želimo, kateri pa se, če nas bodo v njo sili, tudi ne bomo izognili! Gre namreč za obrambo najosnovnejših človekovih pravic in za borbo zanje, v kateri — o tem smo prepričani — lahko upravičeno pričakujemo

ŽELJE ZA ZAČETEK NOVEGA LETA:

Mir, sožitje in napredek vsega človeštva

V tradicionalnih novoletnih izjavah in poslanicah vodilnih državnikov so letos še posebno prišle do izraza želje po miru, sožitju in napredku vsega človeštva. Ravno v tem pa se tudi najbolj zrcali, kaj današnje človeštvo najbolj tare, kje so glavni problemi sodobnega sveta: da je mir bolj kot kdajkoli ogrožen, da se nadaljuje blazno tekmovalje v oboroževanju, da se

množijo nevarna žarišča in da se še naprej pogloblja prepada med razvitimi in nerazvitimi državami.

Prav to so bila namreč tista vprašanja, ki so jim državniki posvetili največ pozornosti in jim dali največji poudarek, ko so na pragu novega leta izražali željo in upanje, da bi bilo novo leto boljše in uspešnejše od minulega.

Tako je na primer tudi novi generalni sekretar Združenih narodov Perez de Cuellar naglasil, da bi morale sile, ki se bojujejo za mir na svetu, v letu 1982 na moč okrepiti svoja prizadevanja; pri tem je obljubil, da bo poskrbel, da bodo Združeni narodi bolj učinkoviti, saj to terjajo pomembni gospodarski in politični cilji človeštva. Papež Janez Pavel II. je želel, da bi novo leto prineslo svetu, še zlasti pa Poljski, mir in pravičnost; opozoril je tudi na veliko nevarnost jedrske vojne in pozval k zavezitvi oboroževalne tekme.

Avstrijski zvezni predsednik Kirchschräger je kot najvažnejšo prvo mednarodno politično naglasil popuščanje napetosti med obema bloki, medtem ko je kancler Kreisky posebej „nagovoril“ obe veliki sili ter politike v Washingtonu in Moskvi opozoril na njihovo veliko odgovornost, ki jo imajo spriču dejstva, da razpolagata vesilici z orožjem, s katerim bi lahko uničili življenje na zemlji.

Sicer pa so ljudje širom po svetu tudi prestop iz leta 1981 v leto 1982 praznovali bolj ali manj veselo in razigrano, v mnogih primerih celo pretirano potratno in tako manifestirali zaupanje v bodočnost.

nje naših pravic, z veliko skepso v novo leto. Ta skepsa je tembolj utemeljena in upravičena, ker še vedno čakamo na odgovor zvezne vlade na naš predlog, da se nadaljuje dialog za dosego sporazumne sprejemljive rešitve naših življenjskih vprašanj. Pri tem poudarjamo, da smo za konstruktiven enakopraven dialog, da pa kakor doslej tudi v novem letu ne bomo klonili pred nobenim pritiskom, ker zaupamo v svojo lastno moč, v solidarnostno pomoč prijateljev sosednega naroda in v podporo matičnega naroda ter vseh demokratičnih sil v svetu.

Danes se vsepovsod na svetu razodeva renesansa narodov in narodnosti. Če smo do nedavnega mislili, da čas ne dela za nas, vidimo v renesansi nacionalnega vprašanja njegov vse večji pomen v današnjem družbenem dogajanju. To bo morala spoznati tudi država, ki se še vedno ni odpovedala svoji tradicionalni manjšinski politiki asimilacije, kakor pride tako eruptivno do izraza v sedmojuljski zakonodaji iz leta 1976, ki je po petih letih veljavnosti omogočila

SEJA ODBOROV ZSO:

Odločna obsodba NAPADOV NANAŠE PRAVICE

V sredo 30. decembra 1981 sta se Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sestala na zadnji skupni seji v minulem letu.

Po uvodnem poročilu predsednika dr. Francija Zwitterja sta odbora v razpravi o trenutnem narodopolitičnem položaju ocenila, da smo koroški Slovenci na področju lastne dejavnosti tudi v letu 1981 zabeležili vidne uspehe, da pa v prizadevanju za uresničitev določil člena 7 ni prišlo do nobenega bistvenega premika. Nasprotno je zlasti z diskriminatornimi ukrepi občinskih dejavnikov v Velikovcu in Žitari vasi prišlo do novih kričevitih napadov na naše pravice. Oba izpada, ki sta sad tristrankarskega protimanjšinskega pakta, sta odbora najostreje obsodila, obenem pa ravnateljstvu ljudske šole v Žitari vasi Francu Kukovici izrekla priznanje in zagotovila vsa podpora.

Odbora sta obravnavala tudi najvažnejše naloge ZSO v letu 1982 in tozadevno sprejela potrebne sklepe, pri čemer sta poudarila, da bo dejavnost naših organizacij v tem letu predvsem v znamenju 40. obletnice rojstva in 40. obletnice vključitve naše narodne skupnosti v splošno vstajo slovenskega naroda.

mo solidarnostno podporo avstrijske in svetovne demokratične javnosti.

Če je morda kdo še vedno dvomil v pravilnost naše načelne odklonitve zakona o narodnih skupinah, ga mora diskriminatorni sklep občinskega odbora v Žitari vasi prepričati o pravilnosti take odločitve. Ta sklep najbolj očitno vodi do absurda vse trditve o popolni izvedbi člena 7 državne pogodbe in o „vzorni rešitvi“ vprašanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Občinski odbor v Žitari vasi utemeljuje namreč ta svoj diskriminatorni sklep prav z zakonom o narodnih skupinah. Res čuden zakon v zaščito obstoja in pravic manjšine, ki daje oblasti možnost manjšini vzeti pravice, ki so ji z mednarodnim dokumentom zajamčene!

Koroški Slovenci stopamo spričo tega sklepa — ne da bi omenjali še drugih številnih podobnih primerov diskriminacije — kar zadeva reševa-

Koroški kulturni dnevi

SO USPEŠNO UTRDILI SVOJE MESTO
OSREDNJE KULTURNO-ZNANSTVENE PRIREDITVE

S posebnim poudarkom na problematiki asimilacije so v dneh od 28. do 30. decembra 1981 potekali v Celovcu tradicionalni Koroški kulturni dnevi, ki jih je že trinajstič priredil skupni odbor obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

Ceprav je ta vsakoletna osrednja kulturno-znanstvena prireditve koroških Slovencev po eni strani že v minulih letih in tudi tokrat kazala določena znamenja „obrabljenosti“, je treba ugotoviti, da je po drugi strani v razveseljivi meri izpolnila pričakovanja ter uspešno obrabila in utrdila svoje mesto ne le v življenju Slovencev marveč tudi v splošni koroški stvarnosti.

O prireditvi, ki je pritegnila tokrat brez dvoma rekordno število obiskovalcev, s krogom sodelujočih referentov pa zajela poleg domačinov tudi strokovnjake iz Slovenije, z Dunaja in iz Salzburga ter celo iz Švice, obširno poročamo v notranjosti današnje številke.

Umrli je Miroslav Krleža velikan sodobne literarne ustvarjalnosti

V 89. letu starosti je prejšnji teden v Zagrebu umrl znani hrvaški književnik in velikan pisane besede Miroslav Krleža. Kot pesnik, romanopisec, novelist, dramatik, esejist in izdajatelj književnih časopisov je bil Krleža brez dvoma najvidnejši sodobni hrvaški in jugoslovanski književnik, obenem pa sploh eden najpomembnejših sodobnih literarnih ustvarjalcev. V desetletjih svojega književnega snovanja in oblikovanja je napisal več kot 60 knjig, ki so bile prevedene ne samo v vse jezike narodov in narodnosti Jugoslavije, marveč tudi v 40 jezikov vsega sveta. Miroslav Krleža je bil vse od nje-

ne ustanovitve dalje član KPJ ter je s strastno angažiranostjo v boju proti temi in nazadnjaštvu vseh vrst ter za napredek in novo družbo dal izjemen prispevek revolucionarnemu boju delavskega razreda Jugoslavije, ustvarjanju novih socialističnih družbenih odnosov ter razvijanju bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Kot umetnik velike nardarjenosti in prodornosti je dal pečet celici književni dobi in pustil za sabo književna dela izjemnega družbenega pomena. Imel je zelo velik vpliv na celotne generacije mladih ljudi, ki jih je usmerjal na pot revolucionarnega boja in akcije. Njegovo pisateljsko delo, ki so ga morali priznati tudi njegovi sovražniki, je bilo del boja naprednih ljudskih množic za svobodo ter del boja narodov in narodnosti Jugoslavije za samoodločbo in takšno podobo zvezne republike, kakršna se je oblikovala v revoluciji in narodnoosvobodilni borbi.

Ob smrti Miroslava Krleže so vsi časopisi v Jugoslaviji obširno poročali o njem in njegovem obsežnem delu, kot velikega književnika in besednega ustvarjalca pa so ga prikazali tudi številni časopisi širom po svetu. Tako so o njem obširno pisali veliki listi, kot so na primer londonski Times, pariška Humanite in mnogi drugi, prav tako vsi avstrijski listi in časopisi v mnogih drugih državah. Poudarili so, da je bil Krleža književnik svetovnega ugleda, katerega dela sedaj prevajajo po vsem svetu. Imenovali so ga močno osebnost in angažiranega humanista, velika svetovne književnosti ter človeka, ki se je bojeval za človeka in njegovo dostojanstvo.

Za svoje delo je Krleža prejel najvišja literarna priznanja in državna odlikovanja. Z visokimi častmi je bil v ponedeljek pokopan na zagrebškem pokopališču Mirogoj.

dr. Franci Zwitter
predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

Vsi prisrčno vabljeni na

31. Slovenski ples

ki bo v soboto 9. januarja 1982 s pričetkom
ob 20. uri v prostorih Delavske zbornice v Celovcu

Za ples in zabavo bosta igrala:

- ansambel HI-FI iz Maribora s solisti Edvin Flisar, Ivo Mojzer in Marjana Zelko
- Planinski sekstet

Vstopnice po 60 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni Slovenske prosvetne zveze in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu ali pa pri večerni blagajni.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

RAZMIŠLJANJA NA PRAGU NOVEGA LETA:

Avstrijo čaka mnogo problemov

ki jih ni mogoče reševati le z lepimi besedami

Prestop iz starega v novo leto je bil tokrat močno v znamenju dogodkov na Poljskem, kjer je zaostrovanje razmer doseglo višek v prevzemu oblasti po vojaščini, kar je med narodi in demokrati sveta upravičeno povzročilo ogorčenje in zaskrbljenost. Toda način, kako so se tega problema „lotili“ avstrijski krogi vse od vlade preko političnih strank in cerkve pa do medijev z ORF na čelu, je brez dvoma bolj značilen za avstrijske kot pa za poljske razmere. Tu ni več šlo za kakšno internacionalistično pomoč ali mednarodno solidarnost, temveč enostavno za prikrivanje lastnih medsebojnih konfliktov, za odvracanje zanimanja za lastne težave in slabosti.

Vse tri parlamentarne stranke so se ob „poljski zadevi“ spet enkrat pridno vadile v obveznem antikomunizmu in so skušale druga drugo prekositi v ponavljanju starih, že davno preživelih antikomunističnih gesel. Mock je vedel povedati, da mu je bilo že vedno jasno, da je komunizem nečloveški; Fischer je menil, da je komunistična ideologija dokončno „na koncu“; Steger pa kar naprej kontrolira, ali je v obeh drugih strankah dovolj antikomunizma. Enotnost treh strank, kadar gre proti napredni ali celo komunistični miselnosti, se je torej spet enkrat izkazala. Toda ne v tem, da so obsojali vojaški poseg na Poljskem; še bolj značilno je dejstvo, da so zaradi poljskega razvoja obsodili komunizem v celoti.

Vendar pa ljudje, ki nimajo kaj pripomniti proti fašistični diktaturi v Argentini, Izraelu, Južni Afriki in drugod; ljudje, ki so še pred pol letom napenjali vse sile, da bi prišlo do izvoza avstrijskih tankov v Čile; ljudje, ki so svoječasno sodelovali s fašistično vlado Francoske Španije, taki ljudje nimajo nobene moralne pravice, da se danes tako hinavsko ženejo za poljski narod. To je moral spoznati tudi predsednik dunajske ÖVP, ko je hotel demonstracijo dunajskih demokratov, socialistov in komunistov proti vojaški diktaturi na Poljskem izkoristiti v svoje antikomunistične namene: ko je skušal spregovoriti na trgu pred stolnico sv. Štefana, so ga prekinili z glasnimi opozorili na leto 1934, ko je predhodnica njegove stranke prav tako kruto, v imenu „krščanstva“ razbila delavske organizacije in pobijala delavce; povedali so Busseku, naj molči, dokler se priznava k zgodovini in tradiciji take stranke.

Poljska je torej v zadnjih dneh starega leta potisnila avstrijsko notranjo politiko v ozadje. Toda dolgo avstrijski politiki na ta način

verjetno ne bodo mogli zavajati ljudstva, češ, poglejte, pri nas je vse boljše. Kajti časi danes niso več takšni, kot so bili še pred leti, ko je veljalo geslo socialistov: „Tako dobro kot danes se nam še nikdar ni godilo“. Danes je že govora o „težavnih osemdesetih letih“, ki jih bo treba obvladati. Izgledi za tako obvladavanje pa so bolj slabi. Gospodarski strokovnjaki se ne upajo napovedati konca recesije, zato pa napovedujejo porast brezposelnosti. Trenutno sicer zavzema Avstrija tozadevno še boljši položaj v primerjavi z zahodnim inozemstvom, toda vprašanje, kako dolgo bo to še šlo, je res le vpra-

šanje časa.

To brez dvoma še posebej velja za socialistično stranko, ki zaradi omenjene „avstrijske izjeme“ slej ko prej uživa zaupanje med delavstvom, kakor se je to pokazalo pri vrsti volitev v obratne svete. Pač pa se nahaja SPÖ trenutno v dokaj zapletenem položaju, kar se tiče vodilnih osebnosti. Dokler bo Kreisky zdravstveno še zmogel, glede vodstva gotovo ne bo nobene dvoma. Zato pa se je že začel boj za predsedniško mesto v zvezi sindikatov, kjer bo odločitev padla po vsej verjetnosti med dvema kandidatom — Karlom Sekanino in Alfredom Dallingerjem. Da pa tukaj ne gre le za dve osebnosti, marveč za konfrontacijo dveh linij znotraj socialistične stranke, je jasno: Sekanina je predstavnik absolutnega tehnokratizma in socialnega partnerstva s posebnim ozirom na dobrobit „gospodarstva“, medtem ko velja Dallinger za predstavnika socialnih reform, ki naj bi tudi delavstvu vsaj delno nekaj prinesle. Spor je latenten in še ni odločen; sicer ima Sekanina in s tem njegova linija verjetno določene prednosti, vendar bo šele to leto pokazalo, kam se bo socialistična stranka v bodoče razvijala.

Prav tako latenten je spor znotraj FPÖ, kjer je bivši predsednik Götz očitno spet v ofenzivi proti Stegerju, ki se trudi za liberalnejši videz svobodnjakov. Vsekakor je značilno, da v zadnjem času odkrito reakcionarno in nemškonalno politiko Götzja podpira tudi govornik koroške FPÖ Haider — na desnici je Koroška pač najbolj „doma“. Samo v ljudski stranki trenutno ni opaziti večjih notranjih preprirov; tam izgleda, da so se že sprijaznili z nadaljnjimi leti opozicijske vloge, čeprav vedno spet silijo na dan tudi želja po veliki koaliciji, pa četudi s Kreiskim na čelu, samo da bi spet imeli nekaj ministrov.

Se bo usmerila SPÖ na levo ali na desno? Bo FPÖ zaplula spet v stare rjave vode? Bo ÖVP končno le postala sposobna opozicijska stranka? Na vsa ta vprašanja bomo dobili odgovor tekom leta 1982. Toda samo s kazanjem na Poljsko gotovo ne bo šlo, kajti Avstrijo čaka dovolj problemov, ki jih ni mogoče reševati le z lepimi besedami in frazami o svobodi. fra-ter.

Teško leto 1982

NAPOVEDUJEJO
TUDI V AVSTRIJI

Avstrija, ki je zaradi gospodarskega položaja v primerjavi z drugimi državami dolgo veljala za „otok blaženih“, je v minulem letu že močno občutila gospodarsko krizo. Kljub najrazličnejšim ukrepom za ohranitev delovnih mest je število brezposelnih nenehno raslo.

Podoben, delno še zaostren razvoj napovedujejo tudi za leto 1982. Tako je na primer predsednik sindikalne zveze Benya dejal, da bo kljub nekaterim pozitivnim gibanjem v avstrijskem gospodarstvu novo leto „zelo težko“. To se nanaša predvsem na povečanje nezaposlenosti, kajti letos naj bi število nezaposelnih doseglo že 25.000 oseb, kar bi bilo že nekaj več kot 3% vsega za delo sposobnega prebivalstva Avstrije. Do podobnih zaključkov oziroma napovedi pa prihajajo tudi razni inštituti, ki se bavijo z raziskovanjem gospodarstva.

Dogovor o sodelovanju

med Zvezo slovenske mladine v Celovcu in Zvezo socialistične mladine Slovenije

Kakor smo v našem listu kratko že poročali, je bila delegacija Zveze slovenske mladine iz Celovca prejšnji mesec na obisku pri Zvezi socialistične mladine Slovenije. Ob tej priložnosti so predstavniki obeh mladinskih organizacij vodili izčrpane pogovore, o katerih so izdali skupno sporočilo, kjer pravijo, da so se medsebojno informirali o svoji dejavnosti, težavah ter usmeritvah za naprej. „Po predstavitvi trenutnega položaja Slovencev na Koroškem,“ je rečeno v skupnem sporočilu, „so člani ZSMS izrekli pohvalo doseglim uspehom in podporo boju za uresničitev pravic, ki Slovincem pripadajo v skladu z avstrijsko državno pogodbo“.

Med pogovori sta obe strani poudarili potrebo razvijanja in poglobljanja stikov med obema organizacijama in še posebej nujnost najširšega frontnega delovanja in povezovanja z vsemi naprednimi silami za ohranitev enotnega slovenskega kulturnega prostora. Za nadaljnje sodelovanje sta se delegaciji sporazumeli o naslednjih usmeritvah:

● Tudi v bodoče bosta Zveza socialistične mladine Slovenije in Zveza slovenske mladine Koroške krepili medsebojno sodelovanje na ravni republiške konference in glavnega odbora s stalnim medsebojnim informiranjem in izmenjavanjem vabil za osrednje prireditve in srečanja ter s stalnimi delovnimi stiki.

● Na področju sodelovanja okrajnih konferenc ZSMS in krajevnih združenj ZSMK obe strani potrjujejo, da sprejeti sklep in se obvezujeta, da bosta delovali v smeri vsebinskega in količinskega poglobljanja obstoječih povezav in vzpostavljanja novih vezi, za kar je ugotovljen obojestranski interes. Posebna pozornost bo veljala tudi obnovenju stikov med posameznimi podjetji in krajevnimi združenji ter povezovanju z mladimi iz tistih koroških občin, ki so najbolj oddaljene od aktualnih dogajanj v Sloveniji.

● Obe organizaciji se strinjata, da je zaradi pomena, ki ga imajo obsejna srečanja, tudi v bodoče potrebno razvijati in krepiti tovrstne aktivnosti.

● Še naprej bosta mladinski organizaciji delovali za krepitev stikov na najrazličnejših ravneh; ZSMS pričakuje tudi aktivno vključitev Koroške dijaške zveze, Dijaškega doma v Celovcu, Društva prijateljev Kladiča ter vseh treh klubov slovenskih študentov v vse oblike sodelovanja.

● ZSM Koroške se bo vključila v natečaj Krkinih nagrad in v kulturno sodelovanje s tem podjetjem.

● Zaradi pomena, ki ga ima mladinsko prostovoljno delo pri reševanju prostorskih pogojev dela slovenske mladine in organizacij na Koroškem, si bo RK ZSMS v skladu z možnostmi prizadevala vključevati v finančno pomoč pri izvedbi akcij, občinske konference ZSMS pa se bodo v delo vključevale neposredno z brigadirji. Enako velja, da bo ZSMK v skladu z možnostmi sodelovala na lokalnih in po želji tudi republiških mladinskih delovnih akcijah.

● Za obojestransko dobro in pravilno obveščeno članstva bo vzpostavljena stalna izmenjava informacij, za kar sta zadolžena center za obveščanje in propagando pri predsedstvu RK ZSMS in SINDOK. RK ZSMS bo nudila pomoč pri izdajanju glasila ZSM Koroške.

● ZSMK in RK ZSMS se bosta skupaj z Univerzitetno konferenco ZSMS Ljubljana in Maribor prizadevali za aktivno in plodno povezovanje s klubi slovenskih študentov na Dunaju, v Celovcu in v Gradcu. Univerzitetna konferenca ZSMS bo z dvostranskim sodelovanjem s KSS proučila možnosti za opravljanje strokovnih praks v Sloveniji.

● Ob zaključku razgovorov je RK ZSMS povabila delegacijo ZSMK, da se v prihodnje udeleži vseh pomembnejših prireditev.

Ob Žitrajsem primeru:

Tudi mladi socialisti

obsojajo zadržanje socialističnih politikov

Nezaslišani atentat na SPÖV-jevske občinske koalicije v Žitari vasi na enakopravnost koroških Slovencev in njihovega jezika (o katerem smo obširno poročali v zadnji številki našega lista — op. ured.) je imel mnogo širši in globlji odmev, kot je to ljubo neposrednim krivcem in predvsem duhovnim očetom tega napada na načela demokracije in pravnega reda. Po vsej Avstriji je tisk ob tem primeru poročal o tem, kako v resnici izgleda toliko hvalisana enakopravnost koroških Slovencev; pa tudi mednarodna javnost je spet enkrat videla, kako lažnive so izjave avstrijskih in predvsem koroških oblastnikov o baje izpolnjenem členu 7 državne pogodbe.

Na konkretnem primeru diskriminacije koroških Slovencev je tako domača avstrijska kakor tudi široka mednarodna javnost znova spoznala resnico o listi manjšinski politiki Avstrije, ki jo avstrijski predstavniki samodopadljivo hvalijo kot „vzorno“: namreč dejstvo, da je ta politika vse prej kot vzorna, da je nasprotno skrajno restriktivna, manjšinam sovražna in škodljiva, kot taka pa ne v čast marveč v sramoto državi, ki se tako rada sklicuje na demokracijo in pravičnost.

To spoznanje pa je izzvalo tudi odpor in obsodbe. Niso bili samo učitelji žitrajse ljudske šole, ki so se solidarno postavili za svojega ravnatelja Kukovico ter mu zagotovili vso podporo proti napadam SPÖV-jevskih občinskih mandatarjev. Priznanje za ravnateljevo odločno dejanje so izrazili tudi mnogi drugi, ki so prav tako obsodili zadržanje občinskega odbora v Žitari vasi, obenem pa opozorili na dejstvo, da je žitrajski dogodek le posledica in sad manjšinske politike, ki jo usmerjajo in izvajajo v smislu tristrankarskega protimanjšinskega pakta.

Med številnimi posamezniki in organizacijami, ki so zavzeli kritično stališče k najnovejšemu napadu na pravice koroških Slovencev, je tudi organizacija socialističnih študentov, ki je v tej zadevi naslovila na žitrajškega župana „odprto pismo“. V svojem pismu socialistični študenti izražajo „veliko začudenje“, da je žitrajski občinski odbor s socialistično večino sklenil odstranitev delnih dvojezičnih notranjih napisov na ljudski šoli v Žitari vasi, čeprav več kot 40 odstotkov šolarjev na tej šoli obiskuje pouk slovenščine. Proti temu ukrepu socialistični študenti opozarjajo na člen 7 avstrijske državne pogodbe, ki izrecno predpisuje dvojezične napise (torej ne da bi to tudi povedali, opozarjajo, da je ukrep žitrajškega občinskega odbora naperjen proti državnim pogodbam in s tem proti temelju, na katerem je zgrajena druga avstrijska republika). Nadalje pravijo študenti, da tako zvezni kancler Kreisky kot tudi deželni glavar Wagner vedno spet opozarjata na enakopravni položaj slovenskega prebivalstva na Koroškem (v neposredni povezavi z žitrajskim primerom je to opozorilo vsekakor dovolj jasna klasifikacija takih in podobnih trditve vodilnih predstavnikov Koroške in Avstrije!). Posebej županu Posodu pa socialistični študenti očitajo, da bi kot socialistični župan moral svojo komunalno politiko voditi po načelih programa SPÖ, kjer je rečeno: „Socialisti se odločno borimo proti vsem predsodkom in diskriminacijam ter smatramo manjšine za enakopravne dele prebivalstva države“.

Ob tem nedvoumno pouku socialističnemu županu in preko njega vsem socialističnim mandatarjem socialistični študenti poudarjajo, da ne ozirajo se na to, ali je do takega zadržanja v občini prišlo zaradi nevednosti ali pod pritiskom konservativnih in reakcionarnih sil — vsekakor gre za netolerantno in nedemokratsko ravnanje. In v upanju, da bo v političnih frakcijah le prišlo do spremembe miselnosti v smeri demokratičnega in strpnega zadržanja napram slovensko govorečemu prebivalstvu, socialistični študenti zagotavljajo ravnatelju Kukovici svojo polno solidarnost.

Italijanski politiki o Slovencih:

Smo proti asimilaciji

in za ohranitev in razvoj manjšine

Kratko pred koncem minulega leta je bila v italijanski poslanski zbornici v Rimu izčrpana razprava o vprašanjih, ki zadevajo deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Na koncu razprave so o teh vprašanjih izglasovali skupno resolucijo, v kateri je govora o slovenski manjšini v Italiji. V tem delu resolucije je med drugim rečeno, da poslanska zbornica obvezuje vlado, naj se s pozitivnim zadržanjem zavzema za zaščito slovenske manjšine in naj istočasno pripomore k ohranitvi italijanskega jezika in kulture pri italijanski narodnosti in SFR Jugoslaviji; do tega naj pride tudi z uvedbo deželnih radiotelevizijskih oddaj v slovenščini in ob upoštevanju kulturne dejavnosti TV Koper v italijanskem jeziku.

Vse kaže, da bo pri reševanju odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji končno le prišlo do odločilnega premika naprej. Obveza, ki jo je tozadevno izglasovala vlada poslanska zbornica, je vsekakor obetajoče znamenje. Predvsem pa vliva upanje dejstvo, da so se zdaj že vse mero-dajne italijanske stranke priborile do spoznanja, da vprašanja globalne zaščite slovenske manjšine ne bo več mogoče odlagati v nedogled, marveč se ga bo treba čim prej lotiti in ga v sodelovanju s prizadeto manjšino privedi do sprejemljive rešitve.

Svoje poglede na ta vprašanja in predloge za njih reševanje so v obliki zakonskih osnutkov za globalno zaščito Slovenske manjšine poleg Slovencev samih izdelale in predložile vladi tudi napredne italijanske stranke. Sedaj pa tak zakonski osnutek pripravljata tudi krščanskodemokratska stranka, ki je

bila v minulih letih pravzaprav glavna ovira na tej poti. Kako ta stranka sedaj gleda na vprašanja slovenske manjšine, pa je povedal njen deželni odbornik (član deželne vlade) Sergio Coloni.

„Naše stališče je,“ pravi Coloni, „naj zakon ne bo omejen na Tržaško in Goriško, temveč naj zajame celotno deželo, torej naj zajame tržaško, goriško in videmsko pokrajino... Zavzemamo se za zakon, ki bo ščitil tako posameznika kot slovensko skupnost v celoti in ki bo načelno določal pravice, ki zadevajo jezik, šolstvo, sredstva javnega obveščanja, kulturne dejavnosti in ki bo v principu — brez nesprijemljivih sprenevanj — zagotavljal družbenoekonomski razvoj manjšine in varstvo njenega prostora.“

Izrecno je Coloni naglasil, da se njegova stranka zavzema za globalno zaščito slovenske manjšine, tozadevni zakon pa naj bi bil sprejet čimprej, „ker je čas zanj dozorel“. S tem se je torej postavil povsem na stališča, ki jih zastopajo Slovenci. In končno je poglede na manjšinsko vprašanje še opredelil takole: „Smo za odprto slovensko narodno skupnost, smo proti asimilaciji in za ohranitev in razvoj njene kulturne dediščine, ki je vir bogastva tako za človeka kot za skupnost v celoti. Naša stvarnost je globoko zaznamovana s prisotnostjo slovenske manjšine in deželni svet v celoti ugotavlja, da je njena prisotnost pozitivna za našo skupnost.“

Ali se ta načela in stališča ne razlikujejo bistveno od zamisli in prakse tristrankarskega protimanjšinskega pakta na Koroškem?

TEMA 13. KOROŠKIH KULTURNIH DNI:

Kaj pospešuje asimilacijo narodnostnih manjšin?

Razčlenitev dejavnikov posredne in neposredne asimilacije narodnostnih manjšin je bila osrednja tema 13. Koroških kulturnih dni, ki so bili od 28. do 30. decembra 1981 v prostorih Mohorjeve družbe v Celovcu. Namen organizatorjev te kulturnoznanstvene prireditve koroških Slovencev je bil s teoretičnimi in praktičnimi prispevki obogatiti razumevanje asimilacijskih procesov. Pregled predavateljev potrjuje, da se je v teku zadnjih 13. let oglasilo k manjšinski problematiki vedno več znanstvenikov iz vseh strok, tako da lahko ugotovljamo vedno enakovrednejše uveljavljanje slovenskih predavateljev s Koroške in Slovenije, nemško govorečih avstrijskih znanstvenikov in celo iz drugega inozemstva, kot npr. letos skupine študentk iz univerze v Zürichu. Kot vsako leto pa so bili kulturni dnevi tudi kraj, kjer sta oba predsednika slovenskih osrednjih organizacij ocenila trenutni položaj Slovenske manjšine na Koroškem.

Porast števila obiskovalcev kulturnih dni, navzočnost številnih nemško govorečih obiskovalcev in odmev v javnosti so znak, da je postala takšna prireditve neobhodno potrebna za spoprijemanje s koroško politično realnostjo. Pomen prireditve so podčrtali s svojo navzočnostjo med drugim tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Marko Kržišnik s soprogo, predsednik komisije za mednarodne odnose SR Slovenije in prejšnji generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej ter predsednik komisije za manjšinska in izseljeniška vprašanja SZDL Slovenije Danilo Türk. Poleg predstavnikov filozofske fakultete univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani so bili navzoči tudi številni predstavniki kulturnega in političnega življenja koroških Slovencev. Za brezhiben simultani prevod v oba deželna jezika je skrbel spet ekipa dr. Erika Prunča, zbornik predavanj v obeh jezikih pa je olajšal poslušalcem slediti predavanjem.

NE MOREMO GOVORITI O ZATONU NARODNOSTI

O neveljavnosti teze, da bo moderni čas povzročil zlitje narodov in narodnosti ter da bo prinesel konec narodnostnih in etničnih gibanj je govoril kot prvi družboslovec Rudi Rizman iz Ljubljane. Dogajanja v sodobnem svetu potrjujejo, da so narodnosti in narodi trdožive družbene

skupine, ki se kljub statističnem manipuliranju in državni prisili uveljavljajo. Skorajda vsaka evropska država se mora danes soočiti z narodnostnim vprašanjem. Mnogokje se pojavljajo gibanja, v katerih povezujejo prizadeti v zapostavljenih regijah etnične zahteve z drugimi vprašanji demokracije in etničnega napredka. Ljudje se upirajo pretiranim težnjam po centralizaciji in uniformiranosti na vseh družbenih področjih. Narečja pridobivajo na veljavi, prebivalstvo pa začenja spoznavati, da nima veljavo samo to kar pride iz mesta, kar je normirano in standardizirano, temveč zahtevajo primerno mesto tudi za to, kar ustreza potrebam posameznih regij. Upiranje proti vsem oblikam družbenega ali svetovnega uniformiranja je označil Rudi Rizman kot pojav, ki je mnogokrat povezan s poudarjanjem specifično človeškega, humaniziranega napredka, z demokratizacijo in pristno internacionalnostjo.

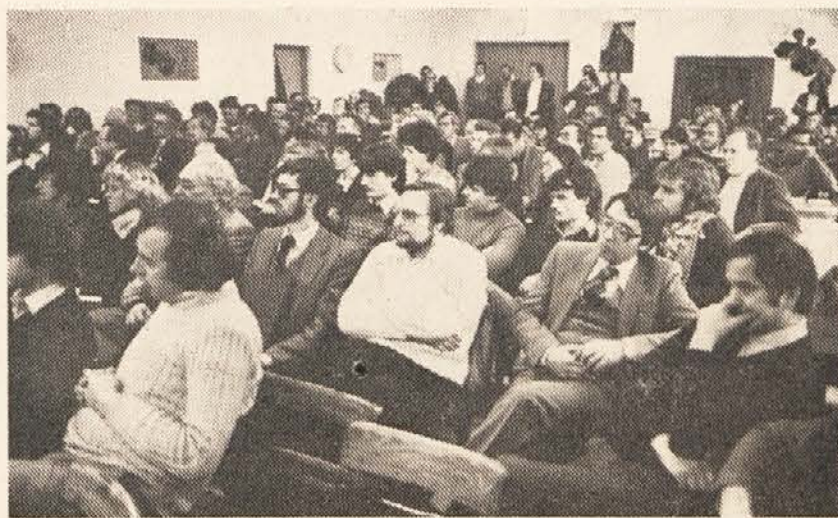
Sociolog na celovski univerzi Wolfgang Holzinger je iz socioloških vidikov osvetlil asimilacijski proces etničnih skupin. Pri tem je poudaril, da je bila asimilacija v zgodovini praviloma nasilna, in da delujejo tudi še danes rasistične teorije v omiljeni obliki, vendar z istim ciljem odstraniti etnične skupine, ki se razlikujejo od večinskega „državnega“ naroda. Pra-

viloma so v Evropi etnične skupine naseljene na obrobni, manj razvitih predelih držav, le Baski so izjema. Diskriminacije navadno le ni mogoče razlagati z ekonomskim pojmovanjem, vzroki ležijo predvsem v politiki, ki je na Koroškem povezana tudi s protislovenstvom. Zapostavljanje v politiki, na šolskem in jezikovnem področju, sloni po mnenju Wolfganga Holzingerja na molčečem soglasju politične elite v deželi predvsem s predstavniki kulturnih organizacij, ki dobijo spontano pooblastilo, da dolgoročno zlomijo voljo manjšine do odpora, da se naposled asimilira. Holzinger je v svojem referatu opisal še druge oblike in strategije asimilacije etničnih skupin, ki jih uporabljajo zastopniki nacionalizma po celem svetu.

V svojem predavanju o sociologiji manjšin v Avstriji je dunajski ekonom Albert Reiterer označil manjšinski problem v Avstriji kot krizni pojav družbe v modernizaciji. Poudaril je jezik kot relativno neobhoden konstruktiven element narodnostnih gibanj. Glede ohranitve etničnih skupin je pripisoval koroškim Slovincem največje šanse do obstoja, Slovensko manjšino je označil kot najbolj vitalno manjšino v Avstriji, opozoril pa je tudi na to, da štejejo Slovenci med najbolj vitalni del prebivalstva na Koroškem samem.

Obstoj posamezne manjšine je med drugim tesno povezan tudi s sodelovanjem z matičnim narodom. O tem, kakšno naj bo to povezovanje, da bo manjšina vez sodelovanja med državama ne pa ovira, so sodelavci Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane pod vodstvom ravnatelja tega inštituta Silva Devetaka izdelali obširno predavanje. Podali so prikaz pravnega vidika sodelovanja Slovenije s slovensko narodnostno skupnostjo v Avstriji, ki temelji na pravih mednarodnega prava. Poudarili so, da je narodna manjšina sestavni

(Dalje na 5. strani)

Zwitter in Grile: Enotnost v bistvenih vprašanjih

Zitrajski primer, kjer je občinski svet pred kratkim ukazal odstranitev slovenskih napisov v notranosti ljudske šole, najbolj opisuje trenutni položaj slovenske narodne skupnosti na Koroškem, je dejal dr. Zwitter v prikazu trenutnega položaja Slovencev. Poudaril je, da je asimilacijski pritisk na Slovence še vedno tako močan, da ga tudi z gospodarsko neodvisnostjo danes ni mogoče preprečiti. Demokratičnega razvoja in obstoja manjšine ne more biti, če se ne uresniči tudi narodnostna enakopravnost. Povedal je: „Treba je z vsem elanom nadaljevati z lastnimi prizadevanji in koriščenjem pomoči matičnega naroda na vseh področjih, kot na področju krepitve gospodarske osnove naše narodne skupnosti, na področju otroškega varstva in predšolske vzgoje ter na področju ustvarjanja ugodnejših pogojev za kulturno udejstvovanje še prav posebej v tistih krajih, ki so nacionalno najbolj ogroženi. Toda vsa ta prizadevanja, pa čeprav tako uspešna, ne morejo niti ne smejo biti alternativa, še manj pa nadomestilo za našo politično borbo, to je za naše zalaganje za dosego pravic, ki nam grejo — za dosego enakopravnosti naše narodne skupnosti na njenem avtohtonem naseljenem prostoru!“ Potrdilo za takšno mišljenje vidi Zwitter tudi v ži-

trajskem primeru, kjer občina dvojezičnih napisov ne odstranjuje morda zaradi direktnih gospodarskih pritiskov, temveč zaradi tega, ker vprašanje narodnostnih pravic v Avstriji ni rešeno. Dodal je, da sta velikovski in žitirski primer dokaz, da je avstrijska politika še nadalje usmerjena v odvzemanje pravic in da ni vzorna kot sama trdi. Na takšno tepanje pravic je treba odgovoriti s tem, da se pravice vsak dan artikularajo, od vlade pa je zahteval, naj uvede ponovno enakopraven dialog z manjšino v obliki kontaktnega komiteja.

Grile je poudaril enotnost obeh organizacij v bistvenih vprašanjih narodne skupnosti in da ostane izpolnitev člena 7 glavna zahteva v odnosu do vlade. V oceni zadnjega leta je poudaril stagnacijo v odnosih z vlado, na drugi strani pa razgibano dejavnost slovenske skupnosti na Koroškem, kar potrjuje življenjsko voljo manjšine. Vlogo cerkve v primerjavi z ostalimi družbenimi faktorji je ocenil pozitivno, strankam pa očital, da niti enega konkretnega predloga niso napravile. Treba je iskati strategijo, kako razbiti trostrankarski pakt, ki tvori skupaj z zakonom o narodnih skupinah osnovo tudi za bodočo asimilacijsko politiko na Koroškem, je dejal Grile.

Z leve na desno: Sodelavci inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani: Miran Komac, Saša Zobjek, Vera Klopčič, Silvo Develak, Rudi Rizman, Wolfgang Holzinger, Albert Reiferer, Matevž Grile in Franci Zwitter st.

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Lipe nad Vrbo

V začetku leta 1696 je vikar v Lipi nad Vrbo Martin Mesner resigniral na to mesto, ker ga je lastnik grada in gospostva Landskron Franc Adam grof Dietrichstein prezentiral za župnijo Dvor nad Vrbo; za vikarja župnije Lipa pa je imenovan grof prezentiral Blaža Pencina, kaplana pri Senta Neži (St. Agnes) v Spodnji Koroški, ki je nato dne 18. septembra 1696 poslal reverzalije o svoji namestitvi stolnemu kapitlju v Ljubljano.

Vikar Blaž Pencin je služboval v Lipi do leta 1704, njegov naslednik pa je bil Gregor Kramer (Cramer), kar izvem iz vizitacijskega zapisnika ljubljanskega škofa Frančiška grofa Kauniza, ki je dne 17. junija 1712 vizitiral župnije beljaškega cerkvenega okrožja. Pri zaslišanju vikarja župnije Lipa nad Vrbo je ugotovil tole: Za vikarja je Gregor Cramer, Korošec iz Vrbe, star 33 let, ki je študiral in študije končal v Celovcu, na nižje redove je bil ordiniran v Labotske doline, na Dunaju je študiral pravo in bil nato ordiniran za duhovnika na naslov grada in gospostva Humberk (Hollenburg); duhovnik je 9 let, od tega je eno leto služboval v Možberku (Moosburg), potem pa je bil od ljubljanskega stolnega kapitlja nastavljen v Lipi, kjer župniku je 8 let. Njegovi dohodki znašajo 100 imperialov. Župnija ima tri podružnice, od katerih sta dve, filiala sv.

Lovrenca v Tmari vasi in sv. Lamberta v Semelovčah, tako slabo dotirani, da ne moreta izhajati. V župniji je bratovščina srca Jezusovega. Faranov je okoli 500. Vikar se je pritožil proti gospostvu v Landskronu, ker prevzema cerkvi podložne kmetije.

Leta 1717 je bil vikar župnije Lipa Cramer premeščen v Dvor nad Vrbo, ker je tamkajšnji vikar prevzel župnijo v Kostanjah (Köstenberg). Za novega vikarja v Lipi je Karl Ludvik grof Dietrichstein prezentiral dotedanjega kaplana v Mariji na Zilji (Maria Gail) Lovrenca Priesnerja, ki je dne 17. maja izstavil reverzalije o svoji namestitvi, iz katerih je razvidno, da je v Mariji na Zilji služboval kot kaplan 10 let.

Junija leta 1730 je ljubljanski škof Sigmond Feliks grof Schratzenbach izdal generalnemu vikarju ljubljanske škofije Janezu Jakobu Schillingu nalog, naj opravi vizitacijo župnij beljaškega cerkvenega okrožja. Schilling je to vizitacijo prepustil ljubljanskemu kanoniku dr. Antonu Lacknerju, ki je prišel 7. junija 1730 k cerkvi sv. Martina v Lipi, kjer je ugotovil tole: Za vikarja je Lavrencij Priesner, ki ga je prezentiral Karl grof Dietrichstein. Prihodnja prezentacija novega vikarja pripada po pravu alternacije stolnemu kapitlju v Ljubljani. Cerkev ima po izjavi vikarja okoli 40 goldinarjev

5 premoženja, kar je potrdil tudi cerkveni ključar Jožef Šefman. Huius loci vicarius debet quoque linguae Sclavonicae gnarus (duhovnik tega kraja mora biti tudi več slovenskega jezika).

Vikar in škofijski komisar pri cerkvi sv. Miklavža v Beljaku Miller je poročal dne 20. julija 1752, da je dne 18. julija umrl v Lipi nad Vrbo tamkajšnji vikar Lovrenc Priesner in da je bil še isti dan opravljen po gospostvu Landskron ob navzočnosti škofijskega komisarja Millerja iz Beljaka popis inventarja, kakor je bilo to določeno v sporazumu, ki sta ga dne 10. februarja 1671 podpisala gospostvo Landskron in stolni kapitelj v Ljubljani. Vikar Miller je tudi zahteval od župnika v Strmcu Jurija Kramerja in od vikarja v Skočidolu Matije Lasnika, naj mu pošljeta oporoko pokojnega Priesnerja. Sporočila sta mu, da nimata nič pismenega v roki, oba pa sta izjavila, da vesta za njegovo poslednjo voljo na pamet. Priesner je torej napravil usten testament.

Po njegovi smrti sta zaprosila za izpraznjeno mesto vikarja v Lipi nad Vrbo vikar v Šent Rupertu Markus Reauz in ljubljčan Janez Burger, ki je že 21 let služboval v drugi škofiji, ki so ga pa priporočali farani v Lipi. Vikar in škofijski komisar pri sv. Miklavžu v Beljaku Miller je predlagal v pismu z dne 5. avgusta ljubljanskemu stolnemu kapitlju, da imenuje za vikarja v Lipi Reauza in ne kaplana Burgerja. O Reauzu piše, da je sicer pri razlaganju božje besede po-

časen in da zaradi tega pri poslušalcih ni priljubljen, da pa že šest let opravlja duhovniški poklic in da tudi zaradi tega zasluži pohvalo. Ljubljanski stolni kapitelj je na izpraznjeno vikarsko mesto v Lipi imenoval vikarja v Šent Rupertu Marka Reauza. V zvezi s tem imenovanjem je vikar Miller poslal stolnemu kapitlju v Ljubljano dne 17. septembra 1752 tole sporočilo: 3. septembra sem prejel dekret o imenovanju vikarja v Lipi; kmalu za tem so se pri meni v Beljaku oglašili farani iz Lipe in so protestirali zaradi postavitve Reauza za vikarja, češ da je pre malo podkovan v rabi slovenskega jezika. Ker pa je Reauz sin slovenskih staršev in je bil vzgojen v območju beljaškega cerkvenega okrožja in ker že sedmo leto skrbi za versko življenje Slovencev, pritožba faranov iz Lipe ni utemeljena.

Vikar Reauz je medtem nastopil službo v Lipi nad Vrbo, o čemer je vikar Miller ponovno poročal stolnemu kapitlju v Ljubljano tole: Na dan sv. Martina, 11. novembra, sem bil v Lipi in sem tam pel sveto mašo ob navzočnosti toliko ljudstva, da niso mogli vsi v cerkev. Po maši sem moral poslušati v zakristiji razne prošnje in pritožbe faranov. Ko sem potem prišel v župnišče, so me pred vrati čakali trije cerkveni ključarji, in sicer Klement Jelič, Florijan Supil in Lenart Kramer, ki so se pritoževali čez vikarja Marka, in to po slovensko: „Le ta gospod ni za nas, doklar ne sna nascho spracho.“

(Dalje v prihodnji številki)

NOVOLETNI KONCERT SPD „DANICA“:

Ostanite zvesti nam in naši pesmi!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni je pred leti pričelo prirejati novoletni koncert, ki je zdaj postal že tradicionalna pevka prireditev. To se odraža tudi pri obisku, saj je novoletni koncert „Danice“ med našimi rojaki v Šentvidu in širši Podjuni že zakoreninjen; to se je izkazalo tudi preteklo nedeljo, ko je številno občinstvo napolnilo dvorano novega kulturnega doma v Šentprimozu. Predsednik SPD „Danica“ Stan-ko Wakounig je med gosti pozdravil generalnega konzula SFRJ v Celovcu Marka Kržišnika in soprogo, avstrijskega konzula v Ljubljani Ciri-la Šterna, podpredsednika Slo-venske prosvetne zveze Joška Hudla in druge.

Novoletni koncert SPD „Danica“

Film o Prežihu

Slovenski pisatelj Franček Rudolf je napisal scenarij za televizijsko dramo *Borba na tujih tleh* in sicer po resničnih pripovedih Prežihovega Voranca. Gre za dogajanje, postavljeno v božično noč leta 1932 v Celovcu, kjer naj bi se Voranc po več kot dveh letih sestal s svojo družino. V dramo bo prikazano herojstvo žene in matere, ki se odpravi na pot s hčerkama. Mejo prekoračijo ilegalno, 14 ur gazijo po snegu v gorah, da bi po več kot dveh letih na božični večer srečali moža in očeta. Toda prav ta večer Voranca policija aretirala.

V tej TV drami bo poleg trpljenja družine prikazano tudi politično delovanje Prežihovega Voranca, ki ga je policija stalno preganjala.

S snemanjem televizijske drame *Borba na tujih tleh* so pričeli 7. decembra 1981 v ljubljanskih studijih. Delo režira Lado Troha, v glavnih vlogah pa nastopajo Evgen Car (v vlogi Voranca), Janez Rohaček, Dare Valič, Dare Ulaga, Mojca Ribičeva (v vlogi Vorančeve žene), Livij Bogatec, Franc Markovič, Saša Miklavc in drugi.

ni bil le uvodna prireditev v novo leto, marveč tudi kvaliteten nastop pevk in pevcev „Danice“ ki so nastopali pod vodstvom Hanzeja Kežarja tako v zboru kot v triu „Korotan“ s pevci. In če je predsednik Stanko Wakounig v svojih pozdravnih besedah občinstvo pozval, naj ostane zvesto njihovim pevkam in pevcem ter njihovi pesmi, je zbor te zvestobe bil deležen že v nedeljo. Posebno pa je nabral novih simpatij s posrečenim izborom naštudiranih pesmi, ki je pretežno sestavljal skladbe in besedila domačih umetnikov. Posebno pozornost so Šentvidčani tokrat posvetili Milki Hartmanovi, ki bo februarja letos slavila svoj 80. življenjski jubilej in Hanziju Artaču, ki je napisal zborovsko skladbo „Spev Gore“, katero je zbor prvič izvajal. Obema so ob tej priložnosti čestitali in jima v znak hvaležnosti poklonili cvetje. Sicer pa je zbor pel znane koroške narodne pesmi kot so O Podjuna, Pojte noter v hišo k nam, Pojdam v Rute in druge priljubljene skladbe, tudi drugih narodov. Kot solistki sta nastopali Danijela in Marija Kežar. Za tiste, ki ljubijo instrumentalno-vokalno glasbo pa je poskrbel ansambel trio „Korotan“, ki je izvajal znane skladbe, med njimi tudi take izpod peresa Hanzija Artača in Milke Hartman.

Na nedeljskem koncertu pa je prišla spet do izraza povezanost Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ z matično Slovenijo, saj je tudi letos kot gost novoletnega koncerta v Šentprimozu spet sodeloval Logaški oktet s katerim šentvidski prosvetniki že nekaj let gojijo prijateljske stike. Tudi tokrat je nastop Logaškega okteta, ki ga vodi Marcel Štefančič bil za občinstvo posebno doživetje. Pa ne samo zaradi tega, ker je petje v tej sestavi pri nas zelo priljubljeno, marveč, ker so gostje iz Logatca peli izredno kvalitetno in zahtevno glasbo. V svojem repertoarju so izva-

jali skladbe od Jakoba Gallusa, preko Antona Försterja do sodobnih slovenskih skladateljev ter do pesmi drugih narodov. To je bilo vrhunsko amatersko petje, ki se je močno približevalo dovršenosti Slovenskega okteta. Zato Logaškemu oktetu, zlasti pa umetniški vodji Marcelu Štefančiču čestitamo k vidnemu napredku, katerega je ta vokalni ansambel napravil v zadnjem letu. Isto velja tudi za soliste tega vokalnega ansambla, ki so z lahkoto zapeli zahtevne solistične parte. Temu primeren je bil tudi bučni aplavz, katerega je logaški oktet bil deležen na novoletnem koncertu v Šentprimozu.

Zato ob koncu želimo, da bi SPD „Danica“ s to prireditvijo nadaljevalo in nas tudi v prihodnjem letu vabilo na svoj novoletni koncert.

Peter Sottovia obhaja 80-letnico

Pred nedavnim je obhaja Peter Sottovia p. d. Stugar svoj 80. življenjski jubilej. Vse svoje življenje je bil v prvih vrstah, kjer je šlo za koristi naše narodne skupnosti in to na vseh področjih našega narodnega življenja. Še prav posebno pri srcu pa mu je naša prosvetna dejavnost. Na prosvetni njeni, ki jo je marljivo obdeloval v okviru svojega društva je imel odgovorne in častne funkcije tajnika in predsednika društva. Dobro se ga spominjamo, kako je z veliko vnemo razpečeval med našim prebivalstvom knjižni dar Slovenske prosvetne zveze, kako je z delom in zgledom vzpodbujal druge k delu in prizadevanju za narodov blagor. Še danes, ko je že v letih, je tesno povezan z dejavnostjo domačega SPD „Kočna“ in se veseli njegovih uspehov. Za njegov praznik se mu je oddolžil moški zbor „Kočne“ s pesmijo, predsednik SPD „Kočna“ dr. Janko Zerzer pa se mu je za vso njegovo dejavnost pri- srčno zahvalil in mu v imenu društva želel še mnogo zdravih let.

Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Izšlo je Koroško mladje številka 44

Interesna skupnost za izhajanje Mladja je držala besedo, ko je za konec decembra napovedala izid nove številke. Zdaj je pred nami in lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da gre za razmeroma kvalitetne prispevke, čeprav v le-tej pogrešamo najvidnejše predstavnike slovenskega slostva na Koroškem, zlasti Lipuša in Januša, ki sta dolga leta tvorila jedro literarnih prispevkov.

Seveda je tu Janko Messner, ki je številko tudi uredil, in je tudi sicer njegovo ime v Mladju številka 44 največkrat natisneno, saj v tej številki objavlja tri literarne prispevke, kritični zapis o dnevih sodobne slovenske književnosti na Dunaju ter zapis ob smrti slovenskega pesnika Edvarda Kocbeka, poleg tega pa še nastopa kot prevajalec Scharfovih pesmi v slovenščino; slednji v Mladju 44 sodeluje kot gost revije. Torej Messner od celotne številke zavzema skupno kar okoli 26 strani. Tudi drugi sodelavci, če izvzamemo Feliksa J. Bistra, pretežno prihajajo iz njegovega ožjega prijateljskega okolišja vplivnega kroga. Zato upravičeno velja ugotovitev, da je Mladje postalo zelo enostransko in razumemo vse tiste, ki še vedno niso ali pa niso več v reviji prisotni. Upajmo, da se bo potem, ko se bo (morda se je medtem že) formalno novi uredniški odbor, situacija spremenila.

Kljub zapisanemu moramo povedati, da nas veseli, da revija izhaja in da v njej sodelujejo mladi avtorji. Prav črtica Jožeta Blajsa pa potrjuje, kako težavno je napisati prispevek v pravem roku in kako mučno se je držati uredniškega roka. Krizno stanje Mladja potrjuje tudi „Zahvala“ J. O. ki na ironičen način ugotavlja, da ni bilo nikakršnega odziva na vprašalno pismo, poslano na šestdeset „vidnih osebnosti“ iz naše kulture in politike, da zavzamejo svoje stališče oz. zamisli o sedanjih in bodoči podobi Mladja. Tu se postavlja vprašanje, ali je tak statistični postopek bil zadostno premišljen?

Toda vrnimo se k literarnim prispevkom Mladja 44. To so imena Kristijan Močilnik, Jože Blajs, Janko Messner, Jožica Čertov, Maja Hader-

lap, Štefka Vavti, Herman Grm in Jani Oswald. Gre za razmeroma dobro prozo oz. poezijo, vendar vsak ne bo z vsemi zadovoljen, saj se iz besedil lahko kmalu ugotovi, kaj je poslano in kaj je napisano iz notranjega nagiba. Ne moremo pa prezreti hudomušnih pesmi Helmuta Scharfa, ki brez dvoma dajejo nov vpogled v ustvarjanje tega vidnega pesnika nemškega jezika na Koroškem, ki skozi svoja očala gleda na modernistične pojave v sodobni poeziji. Posebno pa bralcem priporočamo Scharfovo recenzijo Ferkovega romana „Der verurteilte Kläger“. To je brez dvoma tehtna beseda, ki bo, tako vsaj upamo, avtorju tega nemškega bese-

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

PLESNI TEČAJ
(namenjen zlasti zakonskim parom)

Začetek v nedeljo 10. januarja 1982 ob 20. uri v kulturnem domu „Danica“ v Šentprimozu.

dila v premislek, kajti Scharf je kritiko napisal tako iskreno, kot je tudi iskren prijatelj koroških Slovencev.

Nadalje v Mladju 44 najdemo še prispevke Karla Vouka, ki je zastopan s ciklom umetniških slik, Toma Weissa s ciklom umetniških fotografij, Feliksa J. Bistra, Mirka Messnerja, Vide Obid in drugih, ki pišejo o raznih družbeno kritičnih oziroma literarnih dogajanjih na Koroškem.

O Mladju štev. 44 se bi dalo napisati še več, toda bralcem priporočamo, da ga vzamejo v roke sami — da ga kupijo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Pavličeva 5-7.

Jutri se bomo spet srečali na Slovenskem plesu

Trideseti, jubilejni Slovenski ples, imamo vsi, ki smo ga obiskali, v lepem spominu. Bil je prijetno in lepo, dolgo, dolgo smo se pogovarjali o veselih doživetjih — medtem pa je leto bliskovito minulo — in Slovenska prosvetna zveza nas spet vabi na svoj 31. tradicionalni Slovenski ples; spet sprašujemo za vstopnicami in pogovarjamo se, katere mize bomo „osvojili“ za svojo

družčino. Običajna nestrpnost, dokler se ne odprejo vrata v veliko dvorano Delavske zbornice v Celovcu; bo hitro pozabljena in vesela družabnost nas bo za nekaj ur odtrgala od vsakdanjih skrbi.

Seveda je za veselo plesno razpoloženje potrebna primerna godba. Slovenska prosvetna zveza je, tako kot v vseh zadnjih treh desetletjih, tudi letos, ko s svojim Slovenskim plesom stopa v četrto desetletje, poskrbela za dva odlična ansambla. Večji ansambel bo letos prišel iz Maribora, to je ansambel HI-FI, z njim pa bodo prišli znani slovenski solisti zabavne glasbe Edvin Flisar, Ivo Mojzer in Marjan Zelko. Ta ansambel bo za ples igral v veliki dvorani, medtem ko bo za vesele viže oz. polke in valčke pa tudi za moderne ritme sprva v zgornji potem pa še v veliki dvorani skrbel domači koroški Planinski sekstet, ki si je v minulemu letu hipoma osvojil mnogo privrženecv njegovih melodij in pesmi. Naj tu navedemo pevko Marico Kušej in Pavleta Šterna, sicer pa tudi drugi člani Planinskega seksteta poleg igranja še zapojejo. Tako smo prepričani, da bodo obiskovalci 31. Slovenskega plesa imeli na izbiro plesne glasbe vsake vrste in da posameznim parom ne bo treba čakati na njihovo melodijo.

Slovenski ples pa je tudi vsakoletno snidenje za vse tiste, ki si želijo v veseli družabnosti srečati s prijatelji in znanci in tudi zanje je Slovenski ples lepa priložnost za doživetje lepih trenutkov. Kdor še nima vstopnic, jih lahko dobi pri domačem društvu, seveda pa bodo na voljo tudi pri večerni blagajni; torej nihče, ki bo prišel ne bo ostal brez prostora. Zato kličemo na veselo snidenje na 31. Slovenskem plesu jutri zvečer v Celovcu.

Obračun uspešnega delovanja KPPZ

Koroški partizanski pevski zbor je konec decembra 1981 eno izmed rednih pevskih vaj posvetil obračunu o svojem dosedanjem delovanju. To je bil interni občni zbor na katerem so člani odbora podali pregled o enoletnem delovanju Koroškega partizanskega pevškega zbora. To pa je bila tudi priložnost, da so povabili predstavnike organizacij v okviru katerih KPPZ deluje. Tako je predsednik KPPZ Lipej Kolenik med gosti pozdravil vicekonzula SFRJ v Celovcu Sverislava Popovica, predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francija Zwittera, predsednika Zveze koroških partizanov Janeza Wutte-Luca in predstavnike tiska.

Občni zbor so — kako naj bi tudi drugače moglo biti — začeli s kratkim sporedom partizanskih pesmi, ki so veljale gostom in delovnemu znanosti zborovanja. Iskren, preprost in brez fraz je bil govor predsednika Lipeja Kolenika, ki je z vidnim zadovoljstvom nakazal uspehe, ki jih je KPPZ dosegel v preteklem letu in to kljub težavam s katerimi se je zbor od ustanovitve naprej moral boriti. Zato je njegova zahvala bila tem večje priznanje vsem, ki so prispevali in pomagali tako ob ustanovitvi kot pri sledečih uspehih zbora. To je seveda v prvi vrsti veljalo pevkam in pev- cem, zlasti pa zborovodji prof. Bran-

ku Čepinu, ki je v tako kratkem času zbor spravil na visoko pevsko rav- nen. Lipej Kolenik se tudi ni ustrašil povedati resnice, namreč, da pač delovanje zbora ovirajo elementi, katerim partizanska in delavska pesem nista pri srcu.

Iz poročila, ki ga je podal tajnik zbora Joža Rovšek, je bilo razvidno, kako je zbor bil delaven. Poleg rednih tedenskih vaj, je zbor izvedel tudi počitniški pevski seminar in poleg tega izvedel še nekaj celodnev- nih študijskih dnevov. K temu seveda pridejo še številni nastopi ob raznih priložnostih, torej od prvega zborovega nastopa (ob prvi obletnici smrti Karla Prušnika-Gašperja), sodelovanja na raznih proslavah minulega leta, ko je slovenski narod slavil 40-letnico OF in vstaje. Tu naj omenimo sodelovanje na osrednji proslavi ZSO in NSKS v Celovcu, zlasti pa na osrednji proslavi 40-letnice OF in vstaje slovenskega naroda v Ljubljani in prvi samostojni koncert v Celovcu. V tajniškem poročilu je bilo tudi povedano, da je KPPZ, poleg zbora V. Harkov navezal prijateljske stike s Partizanskim pevskim zborom v Ljubljani in v Trstu. Janez Rovšek je nakazal tudi težave v zboru, ki so povezane z raztresenostjo posameznih pevk in pevcev in da slednji premagujejo dolge poti na pev- ske vaje in tako vlagajo mnogo

časa v gojenje partizanske in delavske pesmi.

Pevkam in pevcem je spregovoril tudi zborovodja prof. Čepin, ki je naglasil posebno poslanstvo, ki ga KPPZ opravlja in je zato apeliral na pevke in pevce, da vestno hodijo na vaje in na nastope zbora. Čepin pa je tudi odkrito povedal, da bi zbor lahko bil še boljši, če ne bi imeli težave pri sestavi glasov — manjka mu močnejša zasedba moških, posebno pri basih — in je vse prosil da skušajo za zbor pridobiti še nekaj moških.

Po razpravi so izvolili nov odbor, ki je za predsednika ponovno izvolil Lipeja Kolenika, za podpredsednika

Kaj pospešuje asimilacijo narodnostnih manjšin? Škof dr. Josef Köstner umrl

Dr. Josef Köstner, škof Krške škofije, katero je vodil 36 let, je po kratki, a hudi bolezni 1. januarja 1982 umrl v 76. letu starosti. Njegova smrt je bolešno odjeknila v katoliškem in tudi političnem svetu Koroške in preko nje. Neprizakovana smrt je škofa Köstnerja doletela v trenutku, ko je svoje posle predajal novemu, mlademu škofu, sam pa se pripravljaj na življenje v pokoju.

Dr. Josef Köstner je bil najstarejši aktivni škof Avstrije in je po svojem spravljenem značaju in skromnosti bil deležen velike priljubljenosti. Bil je človek dialoga, kar se je zlasti v zadnjih desetih letih pokazalo v odnosu cerkve do slovenske narodne skupnosti na Koroškem, saj je v okviru sinodalnega gibanja prišlo do večjega upoštevanja in vključevanja slovenskih vernikov v cerkvene organe, kar se posebej odraža v ustanovitvi nemško slovenskega koordinacijskega odbora Krške škofije. Seveda pa tu ne moremo prezreti številnih krivic napram slovenski narodni skupnosti, ki so se zgodile v dobi uradovanja pokojnega škofa. Naj med njimi omenimo le ekskomunikacijo bralcev Slo-

venskega vestnika, protest koroške cerkve zoper ustanovitev Slovenske gimnazije, odpravo verouka v slovenski in Koroškem, opustitev dvojezičnega ozemlja in s tem močno zmanjšanje slovenskih in dvojezičnih župnij na južnem Koroškem.

Škofa dr. Köstnerja so včeraj z vsemi cerkvenimi častmi v škofiji globlji celovške stolnice položili k zadnjemu počitku. Pogrebni svečanosti so se udeležili številni verniki vse Koroške ter najvišji dostojanstveniki cerkve, dežele in države in iz inozemstva.

Vzlic nenadne smrti dr. Köstnerja je škofijske posle uradno že prevzel dr. Egon Kapellari, ki bo za škofa posvečen v drugi polovici januarja.

(Nadaljevanje s 3. strani)
del političnega ustroja države, v kateri živi in da je sodelovanje manjšine z narodom, kateremu etnično pripada pogoj za ohranjanje narodnih značilnosti in za njen nemoten napredek. Vsakršno preprečevanje sodelovanja manjšine z matičnim narodom zato ni zgolj odsev asimilacijske politike države, ki ga izvaja, marveč predstavlja tudi akt diskriminacije pripadnikov manjšine in s tem tudi kršitev temeljnih načel mednarodnega prava, ugotavlja raziskovalna skupina, ki je podala tudi obširen prikaz sodelovanja slovenske manjšine na Koroškem s SR Slovenijo na področjih vzgoje in izobrazbe ter kulturne dejavnosti.

CERKVENA POLITIKA V ŠKODO SLOVENCEV

Sodelavec Nedelje Feliks J. Bister je dal temeljit in obširen pregled odnosov med cerkvijo in slovensko narodno skupnostjo na Koroškem v 36 letih škofovanja Josefa Köstnerja. Po drugi svetovni vojni so slovenski duhovniki in verniki pričakovali tudi v cerkveni praksi nov začetek, vendar so bili razočarani, je menil Bister. Pod nemškim fašizmom je bilo 39 slovenskih duhovnikov najprej zaprtih, nato pa premeščenih v nemške kraje. 53 jih je prišlo v pregnanstvo, večje in taborišča, 8 — od teh 6 slovenskih — pa jih je izgubilo pod fašističnim režimom svoje življenje.

Po takšnem obdobju so si želeli verniki novega začetka, upali so, da koroška cerkev ne bo služila več pomenečevanju. Bister je ugotovil, da tudi cerkev namenoma nikoli ni doletela dvojezičnega prostora, tako da se tudi v cerkveni statistiki zrcali nazadovanje števil slovenskih ter stagnacija dvojezičnih župnij. Tudi spomenica duhovnikov Slovenske Koroške konferenci zunanjih ministrov v Moskvi, ki jo je leta 1947 podpisalo nad 50 duhovnikov kritizira pangermanska stremeljenja v koroški cerkvi. Bister je naštel še vrsto „nekrščanskih“ posegov v prvih letih po drugi svetovni vojni, ki so bili usmerjeni proti interesom slovenske manjšine. Prelomnica pa je bilo prav gotovo leto 1949, v ta čas sodi tudi ekskomunikacija bralcev in sodelavcev Slovenskega vestnika. „Nedvomno torej prvi najhujši udarec, ki so ga doživeli Slovenci na Koroškem po letu 1945 od strani krščanskega ordinariata!“ pravi Bister. Tako postopno ordinariata je brez dvoma močno odjeknilo, saj je ekskomunikacija bila proglašena sredi volilnega boja, prizadela pa je vrsto vernih ljudi, ki so se deloma vsekakor podredili cerkvenim predpisom.

S predpisom iz leta 1959, da je prepovedano poučevati verouk v slovenskem jeziku, če otrok ni prijaven k dvojezičnemu pouku, pa je cerkev še drugič odločilno nastopila v škodo Slovencev, je ocenil Bister. V zakonu o sožitju, ki ga je v 70-ih

letih sprejela koroška sinoda je po mnenju Bistra ustvarjen pozitiven mehanizem, uspeh pa bo odvisen od posameznih vernikov, ki se bi v še večji meri morali posluževati dvojezičnosti znotraj cerkve.

IZSLEDKI TREH NOVEJŠIH ŠTUDIJ IZ NARODNOSTNO MEŠANEGA OZEMLJA

S tremi empiričnimi študijami o narodni in politični zavesti Slovencev, o nasprotjih v katerih živi mali kmet na južnem Koroškem ter o razvoju občine Bilčovs je bilo podanega precej izčrpnega in zanimivega materiala naših krajev. Štefka Vavti, slovenska študentka politologije na Dunaju, doma iz Šmihela pri Pliberku, je s 25 intervjuji z zavednimi Slovenci skušala razčleniti kaj mislijo Slovenci o sebi, o asimilaciji in o nadaljnjih možnostih razvoja manjšine. Ugotovila je, da pridejo Slovenci tudi v vsakdanjem življenju v stik s politiko in v križni ogenj političnega dogajanja. Prizadeti gledajo precej pesimistično na prihodnost manjšine, upanje jim je mladina, ki se emancipira, prav tako pa lasten sloj izobražencev. Krivdo za visoko stopnjo asimilacije pripisujejo ne nazadnje vladi, del krivde pa dajejo manjšini sami, ker njeni pripadniki storijo premalo za njen razvoj in obstoj. Še vedno se počutijo kot državljani druge vrste, njih vodilna misel glede izboljšanja položaja manjšine, pa je ta, da bi morala slovensčina dobiti enakopraven položaj v javnosti in to ne samo formalno, temveč tudi v praksi, predvsem pa si pričakujejo uresničitve enakopravnosti s strani vladajočih.

Gospodarskim in drugim nasprotjem, s katerimi se srečavajo slovenski mali kmetje na južnem Koroškem, so

se posvetile študentke etnologije iz zürške univerze. V teku zadnjega leta so obiskale tri vasi na južnem Koroškem in nekaj mesecev preživele pri kmečkih družinah, ter opazovale mehanizme družbenega dogajanja. Opisale so težki socialni položaj malih kmetov, ki jih na južnem Koroškem v primerjavi z ostalimi malimi kmeti v Avstriji še zapostavljajo z jezikovnim pritiskom. Po njihovem mnenju zamegljuje socialna nasprotja kulturni boj med Nemci in Slovenci, kar ni v korist reševanja temeljnih socialnih in gospodarskih problemov prizadetih kmetov. Ob dveh kmečkih družinah, ki proizvajata kumarice za živilsko industrijo oz. se ukvarjata s turizmom, so študentke iz Züricha prikazale izkoriščanje kmečkih družin. Gostoljubni slovenski kmetje ponujajo in prodajajo nemškemu turistu po zelo nizkih cenah vse kar imajo.

Vzroke, da turistom na ljubo prodajajo tudi svoj jezik, pa je treba iskati v desetletnem zapostavljanju slovenskega jezika, prav tako pa v manjvrednostnem čutu, ki ga ima podeželjsko kmečko prebivalstvo še posebej o svojem domačem narečju.

Salzburški politolog Anselm Skuhra se je zanimal za vzroke relativno visokega deleža slovenskega prebivalstva v Bilčovsu, občini, ki je kljub hitremu pomenečevanju nekoliko kljubovala temu procesu. Zbral je material o narodnostnem in jezikovnem razvoju občine, o socio-ekonomski situaciji ter izobrazbeni strukturi mladine (nadpovprečno veliko število obiskuje srednje šole), raziskal je spremembe občinskih sveta ter politike cerkve v zadnjih desetletjih. Vzroke, za relativno visok delež slovenskega prebivalstva je po mnenju Skuhre treba iskati med drugim v samozavest-

nem političnem prepričanju in nastopanju Slovencev ter v poznem razpadu agrarne strukture. V 50-ih letih je znašal delež kmečkega prebivalstva še 70 odstotkov, nato pa je sledila korenita sprememba socialnih struktur, tako da je danes delež kmečkega prebivalstva padel že pod 20 odstotkov.

DISKUSIJA O KULTURNIH IN GOSPODARSKIH VPRAŠANJH SLOVENCEV

V tekoče diskusije med koroškimi Slovenci so pesegli predavanje o novih oblikah kulturnega delovanja, ki ga je pripravil Franci Zwitter mlajši ter prispevka Feliksa Wieserja in Joze Habernika o oblikah gospodarskega sodelovanja, kot možne oblike strategije proti asimilaciji.

Franci Zwitter mlajši je obravnaval problematiko prevladovanja tradicionalnih oblik in vsebin v kulturnem delovanju ter o poskusih manjšine najti sodobnejše vsebine in oblike kulturnega delovanja. Kljub določeni stagnaciji na kulturnem področju po mnenju avtorja pesimizem ni na me-

stu, to dokazujejo naporci sicer posameznikov, ki pa kljub temu nadejo bolj ali manj širok odmev med našim ljudstvom. Sledila je diskusija, v katero so se vključili z daljšim kritičnim prispevkom tudi slovenski študentje iz Dunaja.

Zastopnika gospodarskih odborov ZSO in NSKS Wieser in Habernik sta s svojima prispevkoma sprožila živo debato o možnostih obmejnega gospodarskega sodelovanja ter o iniciativah za krepitev samostojnega gospodarstva. Wieser je ugotovil, da nudijo mešana podjetja brez dvoma boljše pogoje za enakopravnejše uveljavljanje slovenske manjšine ter s tem utrjujejo samozavest pripadnikov slovenske narodnosti. V sodelovanju žu-

ZBORNIK PREDAVANJ

13. Koroških kulturnih dnevo, ki obsega okoli 300 strani, bodo v teku januarja dopolnili in ga nato prodajali v broširani obliki za 120 šilingov. Naročite ga lahko preko Slovenskega znanstvenega inštituta (9020, Bahnhofstr. 38/II) ali pa preko slovenskih knjigarn.

Zgoraj: Štefka Vavti, Anselm Skuhra, Feliks Wieser, Joza Habernik spodaj: Feliks J. Bister, Marlene Ganser, vodja diskusije Avgust Brumnik, Christine Meienberger in Esther Bettina, študentke zürške univerze

PAVLA ROVAN

6

Kje so tiste stezice

KOROŠKA POVEST

Kar obmolknili so. Ni ga prevzel zanos. Globoko je občutil izrečene besede. Mirno je vzel iz listnice sliko svojega očeta, čigar ljubezen, nade in želje so v taborišču postale pepel.

„Da, njemu bomo zapeli še našo koroško ‚Kje so tiste stezice‘. Vsak dan jih moramo znova utrjevati. Ljudje smo kot bilke.“

Teta Zala si je z roko podprla glavo. Kot bi gledala skozi okno v gore.

„Življenje nas premetava in včasih nas ljudje tudi razočarajo. Jutri bodo nekateri praznovali plebiscitni dan. Za nas je to črn dan in najlažje ga bomo prenesli tam, kjer se brez besed odkriva resnica,“ je dejala pogumno in si pogladila že dokaj sive lase.

„Z vami bi šla, pa ne morem.“ Preložila je nogo in se premaknila od bolečin. „Čas je, da ležemo k počitku.“

Greta ji je pristavila pručko. Ni je uporabila, vstala je vsa betežna in kar naglo so se drug za drugim razšli na svoje domove. Pasje lajanje je spremljalo odhajajoče, kmalu je vas utihnila. Noč je zagrnila vse težave.

Kot je bilo dogovorjeno, so se naslednji dan zbrali na križišču cest v mestnem središču, od koder bi skupno načeljavali pot do železniške postaje. Jutro je zsižalo v bleščeči belini.

„Da se umaknemo heimatdienstovskemu natočeva-

nju, ki kar žari ob plebiscitnem v preteklost ovitem slavju,“ je mirno dejal Folte, ko je prispel na križišče. Z očmi je očnil Grego, ki je bil prvi.

Ta je resnobno odkimal. S hrbtom naslonjen ob steno hiše je ponovno trdneje zavezal vezalke na čevljih. Napeto je od daleč opazoval množico, ki se je zbirala na nasprotni strani trga, zelen odsev njenih noš, belino nogavic, vse je hitelo k šovinistični proslavi, ki je v srcih slovenskih ljudi zarezala bolečino.

Folte je zrl v nasprotno stran. Od tam so prihajali še naši zamudniki. Čakali so le še Andreasa in Greto. Njima so sledili še trije.

„Dobro,“ je dejal Folte, „gremo“ in tlesnil s rokami. Pot je peljala mimo trga. Brez besed so šli ob pločniku, na vogalu počakali še na dva prijatelja, ki sta jim sledila z dolgimi koraki.

Bila sta Milena in Andrej, od daleč sta prišla. Kdo ju je le obvestil? Saj ju včeraj ni bilo pri teti Zali. Vse se izve po nevidnem traku, si je mislil dolgonogi Folte. Na kraju cestišča so se še enkrat ozrli.

Ob pogledu na trg z množico ljudi so bežno iskali znane obraze, pa jim je bila večina ljudi neznan. Verjetno so jih pripeljali iz severnih središč ali celo iz sosednje države. Gledali so, obrazi so bili večinoma neznan. . . .

Zrli so v te ljudi in Gašperju je bilo grenko ob misli, ča to množico še vedno vodijo posamezniki, ki ji vcep-l'ajo sovraštvo do drugih narodnosti, do ljudi, ki jim je tod tekla zibelka iz roda v rod že stoletja. Zgodovina piše strani reničnosti, vse drugo je le naključje, izkupiček raznih dcmen in okoliščin, je v sebi razmišljal Slavko, ki je nosil posodo s koroško zemljo. Podal jo je sosedu, da bi si prižgal cigareto. Njegove oči so bile ob pogledu na te neznane obraze na trgu otožne, hip nato pa skoraj besne.

Množica z zastavami vojnih veteranov — fürs Heimat-

land —, — povzdignjena strast, — nur unser ist Südkärnten — še in še, in vsa široka paleta propagande obrušeni gesel že davno pokopanega časa. Obskurna miselna revščina, tako oddaljena od demokratične misli v povezanosti vseh narodov, je tu na tem trgu slavila. — Mi in spet samo mi, daš Herrschervolk — je hladno zrla človeška slepota v sončen dan. Sonce pa ni moglo prodreti v srce te zastrupljene gmote.

Vsena tega naši popotniki niso pričakovali. Toliko zastav iz arzenala preteklosti se naši mladi prijatelji niso nadejali. Kdo le ogroža „domovini zveste“, odkod ta megalomanska skrb za obrambo meja.

„Tu je demokracija zbolela za rakom,“ je menil fant valovitih dolgih las in bistrh oči, čigar deda so nacisti obglavili na Dunaju. In ta mučni spomin se je odbil kot preblisk krvave preteklosti, ki jo sam pozna le iz knjig.

Klic za obrambo meja, je tukaj tako bedast in hudoben, saj dežela ni bila nikoli napadena z juga, se je razjezil Anže in vsi so mu potrdili.

Tako se je sam v sebi razhudil, da je v dolgem vzdihu hlastnil za zrakom. Zamahnil je z roko, kot da je zanj stvar opravljena.

Z oddaljenega pročelja velike stavbe je z nasprotni strani trga odmeval strasten, grozeč glas govornika... Wir Heimattreue . . .

„To prekleto rjovenje in priseganje, komu, čemu,“ je siknil Anže in pljunil slino, nabrala se je v ustih od ogorčenja.

Ali postaja naš svet spet nasilen, mu je brodil v glavi, kdo le ogroža, ko za temi vsemogočnimi bojnimi zastavami stojijo še visoke gore, za njimi pa marljivo čebelice utrjujejo satovje, v katerem so celice za vse narodnosti enake in bo bera pravšnja za vse, ki so pravičnih rok in hotenj. Ne mržnja in groznje, strpnost in pravičnost kle-

Vsakdo ve — nič ni težjega od jutranjega vstajanja, še zlasti zdaj, v teh mrzlih zimskih jutrih, tudi nam — odraslim, kaj šele otrokom!

Zato vse preradi podležemo različnim razvadam, ki ne le, da niso vzgojne, ampak so tudi zdravstveno škodljive: jutranja naglica, živčnost, nestrpnost, ko le skromno poskrbimo za želodec (zelo pogosto pa sploh ne!), neredko pa zanemarimo tudi osebno čistočo. Ker so starši prvi zgled otrokom, se takšno početje prenese z odraslih na otroke: najprej in najraje otrok zanemari jutranjo čistočo.

Pozno odhajanje v posteljo se maščuje z jutranjo zaspanostjo, zato je pravočasno odhaja-

V šolo s polnim želodcem

nje v posteljo — tudi pogoj za urejeno odhajanje z doma.

Kaj starši storijo, ko opazijo, da otrok zanemari jutranjo osebno čistočo?

Lahko ga prisilijo, da to stori na hitro, lahko mu žugajo z budilko, lahko pa mu tudi pomagajo, da se bo navadil na pravočasno vstajanje, tako da niti ne bo potrebna naglica pri jutranjem umivanju, česanju, umivanju zob itn. Otroku se namreč mora sam zavedati, kako pomembno je, da je čist, in da je od tega odvisno ne le njegovo boljše počutje, temveč tudi zdravje. Pač pa lahko otroku prepustite, da sam odloči o tem, koliko časa potrebuje za to, da v redu poskrbi za svoj videz — seveda pa ga morate le nadzorovati, vsaj sprva, da ne bo prefraval, bodisi prehitro ali preveč počasi. Se najbolj učinkovito bo, če boste postavili predenji uro, da bo lahko sam načrtoval čas.

Naše kopalnice so le redko opremljene tako, da je otrok v njih enakopraven družinski član. Medtem ko se odrasli lahko vidijo v ogledalu, otrok navadno tega ne more, tudi pipe in umivalnik niso vselej dovolj pripravi za vsakega malčka. Zato poskrbimo, da bo otrok lahko videl tudi rezultate svoje skrbi za čednejši videz: namestimo posebej zanj zrcalo, ki mu bo kazalo njegovo urejeno ali pa neurejeno podobo!

PREHRANA: Zajtrk je navažnejši obrok dneva, kajti lačen otrok ne more v šolo, seveda pa moramo vedeti, koliko časa potrebuje naš otrok, da v miru pospravi zajtrk. Otroku mora imeti na voljo vsaj deset minut za to, da poje hrano, in sicer pri mizi, nikakor pa ne mimogrede, med potjo, kar je lahko tudi nevarno, saj zaradi tega otrokova pozornost upade in lahko mimogrede pride do nesreče zaradi nepazljivosti.

Če otrok redno zamuja in pomanjkanje časa nadomešča tako, da izpušča zajtrk oziroma vzame malico s seboj in jo poje na poti v šolo, moramo nujno ukrepati. Predvsem moramo videti, ali je naš otrok počasen pri vseh jutranjih opravilih in bo moral zaradi tega pač toliko prej vstajati, ali pa preprosto vsilja prepozno, ker zvečer ne zna pravočasno v posteljo, mi sami pa tudi nismo dovolj odločni. Odgovor je jasen!

Edino pravilno je, da od otroka zahtevamo, naj ravna po pravilno razporejenem času, tako da bo imel dovolj časa za pot v šolo, brez naglice.

Pri naši sedanjí organizaciji družinskega življenja je večerja navadno edina priložnost za to, da se pri skupnem obedu zberejo vsi družinski člani. Tedaj je navadno dovolj miru in priložnosti za opazovanje, kako se otrok obnaša pri mizi, kaj rad je in česa ne, ali ima kakšne razvade, bodisi da je prepočas ali prehitro in podobno.

Starši se morajo vselej zavedati, da so predvsem oni otrokov prvi zgled in da večino navad in razvad (pa ne samo pri jedi!) otrok povzame od njih. Neredko so zato otroci zrcalna slika nas samih. Zato: ne jezite se nanje, ampak skušajte pri sebi popravljati, kar je pač treba!

šeta čas. Tako je mislil Anže in ob tem stresel svojo kodrasto glavo, kot da bi zdiral isker konjiček po zeleni trati.

„Gremo, gremo, fantje in dekleta, da ne zamudimo vlaka.“

Že so se oddaljili od trga, ko se jim je nenadoma izvijaje približala gruča moških in jim zastavila pot.

„Ne, ne, prav nič nimamo iskati tam,“ je odvrnil Gašper in hotel nadaljevati pot. Prišlek pa mu je zastavil nogo. Tega ni pričakoval. Spotaknil se je in posoda s koroško zemljo je padla na tla. Raztresena prst je kot žrtve, katerim je bila namenjena, nemočno ležala na tleh.

„To je naša zemlja, kot spomin našim žrtvam v taborišču, kamor smo namenjeni“ — je mirno in glasno pojasnil Tevž.

„Glej jih, preklete Čuše,“ se je zadril nekdo iz gruče. „Čez Karavanke z njimi, sofort...“ in v trenutku se je dvignil barometer človeške strasti, žalitve, pogojene iz plebiscitnega slavlja, ki je odmevalo s trga, so se kot hudourniški plaz valile iz gruče napadalcev.

Vzgjajali so jih v sovraštvu do vsega, kar ni po izpiljenem nazadnjaškem kopitu velikonemške glonije. Kar ne klije in ne raste na njihovi njivi nasilja, je treba podcenjevati, s silo pokoriti.

„Mirujte, zakaj ste zaustavili našo pot?“ je vprašal Andreas.

„Pfuj, Verräter, izdajalec,“ ga je obliil val zasramovanj. „Tisto, kar danes tu izražajo ti ljudje na tem trgu, je nasilje,“ jim je še vedno mirno odvrnil Tevž. Nekdo se je prerinil v ospredje.

„A, Matis, si prišel iz Francije, ti si bil že prej levičar, da, da, zdaj si gotovo evrokommunist“ in postavil se je tik ob njegovi desnici.

„Slovenec sem,“ ga je ta mirno in glasno zavrnil.

„Gibts nicht bei uns“ in izzivalen smeh je zanikal ob-

Govorica na cesti

Med vožnjo se ni mogoče sporazumeti z besedami, ker pa si imajo vozniki kdaj pa kdaj le kaj povedati, so si izmislili poseben način sporazumevanja. Namesto besed uporabljajo luči, trobljo in roke. S temi skromnimi sredstvi je mogoče izraziti zelo široko paleto človeškega čustvovanja, ki sega od vljudnosti pa do skrajne ogorčenosti ali nesramnosti.

Vsak, kdor vozi avto, se je že kdaj znašel v podobnem položaju: stojimo sredi cestišča, smerni kazalec nakazuje, da bi radi zavili v levo, vendar ne moremo, ker prihaja iz nasprotni strani strnjena kolona vozil. Ker je cestišče ozko, se za nami nabira dolga kača avtomobilov, vozniki so nepotrpežljivi. Nenadoma začne eden od nasproti vozečih avtomobilov zavirati, prijazno nam pomežika z lučmi. Olajšano spustimo sklopko in zavijemo v levo, saj vemo, kaj pomeni takšno mežikanje: „Izvoli, zavij, dajem ti prednost.“

Omenjeno mežikanje z lučmi ni omenjeno v nobenem od priročnikov, iz katerih se učimo varne vožnje in ravnanja v prometu. Z lučmi lahko opozarjamo le pred seboj vozeči avto, da ga nameravamo prehiteti, in takšno utripanje je za nameček dovoljeno le zunaj naselij, na odprti cesti. Vozniki pa so si ga sposodili in ga uvrstili v svoj nenapisani besednjak, s katerim se sporazumevajo med vožnjo.

Dokler je bil promet še manj gost, so si vozniki dajali znamenja le takrat, kadar so bili ogorčeni: kazali so s prstom na čelo, tolkli so

se po glavi in si žugali s pestmi. Potem so spoznali, da se je treba sporazumevati tudi v dobrem, ne le v slabem. Z znamenji, ki imajo mednarodno veljavo, pomagajo drugim in sebi, pripomorejo, da teče promet gladko, vljudno, brez nepotrebnih zastojev.

Mežikanje z lučmi je torej znamenje, s katerim nasproti vozeči voznik povabi voznika, ki bi rad zavil, naj kar izkoristi prednost, ki mu jo daje. Mežikanje in zaviranje sta tudi znamenje prehitvevožečemu vozniku, da se lahko vključi v kolono.

Kadar daje voznik znamenje z desnim smernim kazalcem in še z lučmi, to pomeni, da bi se rad vključil v promet na desnem voznem pasu. Kadar nam ponoči vozila, ki prihajajo iz nasprotni smeri, mežikajo z lučmi, nas s tem opozarjajo, da smo pozabili zasenčiti dolge luči in da moramo to takoj storiti.

Zgodi se, da nam nasproti vozeči voznik daje znamenja z lučmi, pa ne vemo, kaj naj bi to pomenilo. Nenapisani besednjak voznikega jezika pojasnjuje takšno mežikanje na več načinov. Najpogosteje nas nasproti vozeči avto opozarja, da se bližamo nevarnemu delu ceste. Lahko da je pred nami poledica, lahko da je na cesti zastoj zaradi prometne nesreče ali kaka druga ovira. Lahko pomeni tudi kaj drugega, na primer to, da je z našim avtomobilom nekaj narobe. Mogoče se nam je premaknil tovor na strehi, lahko da je kaj narobe s kolesi... Kadar smo v dvomih, za vsak pri-

O žolčnih kamnih

Težave v hrbtu, v medenici, v desnem delu trebuha, okrog slepega črevesa in tudi duševne depresije lahko kažejo, da je z žolcem kaj narobe. Najpogosteje je pri težavah z žolcem ogrožen le želodec. Tudi dolgotrajne težave pri srcu lahko bolnika zavedejo, kajti pravi vzrok za bolečine je lahko spet žolč. Pri bolnikih, ki so stari nad 40 let in imajo nejasna znamenja bolezni, zdravniki najprej pomislijo na žolč.

Pravi vzrok težav se pokaže šele tedaj, ko dobi bolnik nenadne in hude kolike, krčevite bolečine, ko bruha. Rentgenska slika potem pokaže, da so teh težav krivi žolčni kamni, ki jih je povzročilo vnetje žolčnega mehurja.

Žolčni kamni nastanejo, kadar se redke žolčne izločine iz jeter ne premešajo dobro s holesterolom ali žolčnim barvilom bilirubinom. Brez te izločine holesterol in žolčno barvilo otrdita, kristalizirata se v kamne.

Dokler kamni v žolčnem mehurju mirujejo, jih bolnik ne čuti. Če pa se mehur nenadno skrči, pridejo kamni v njegov ozki vrat ter zamašijo vhod in izhod. Bolnik dobi neznosne bolečine.

Če se kamen vrne v žolčni mehur, bolečine ponehajo. Drugače je, če pride v žolčevod. V njem lahko kamen miruje ali pa

zamaši odliv žolča. Od tega, kje leži kamen v žolčevodu, je odvisno, kakšno bo obolenje: zlatenica, vnetje trebušne slinavke ali izliv žolča v kri.

Preden se zdravniki odločijo za operacijo, poskusijo kamne raztopiti. Zdravljenje traja nekaj mesecev.

Vsako zdravljenje žolčnih kamnov se začne z dieto. Ugotovljeno je, da imajo najhujše težave tisti, ki uživajo veliko živalskih maščob in alkohola. Tudi kofein je škodljiv, zato so bolniki pogosto občutljivi na kavo.

In kakšna je dieta? Žolčni bolnik ne sme jesti preveč maščob, mastnega svinjskega mesa, omak, majoneze, na masti pečene jedi. Lahko jih pripravi na svežem maslu ali rastlinskem olju. Izogibati se mora zelenjave, ki napenja. Zelo škodljivi so kumera, mak, gorčica in kis. Tudi ostre začimbe (paprika, poper, celo sol) so škodljive, prav tako svež kruh, alkohol, kava, čokolada, sladole in mrzle pijače. Žolčni bolniki dobro prenašajo nemastno hrano, ki je bogata z beljakovinami in celulozo, povrtnino (korenje, beluše, solate, začinjene s sončničnim oljem), sveže surovo maslo, sok rdečih redkvic, mleko, sadne sokove s sadnim ali grozdnim sladkorjem in namesto kruha prepečene.

stoj slovenske narodnosti na Koroškem. Tevž, močan, skrbno oblečen in dobrovoljen fant, se ni pustil izzvati. Seveda, spominjal se je Heinija še iz šole. Predrznega, nadutega sošolca, ki se je takrat Tevžu dobrikl pred vsako matematično nalogo. Nekaj časa sta sedela in isti klopi in kratkovidni Heini je napenjal, širil oči, da je lahko pripisoval.

„Nasilje praviš“ in Heini je dvignil roko.

„Da, nasilje,“ je spet potrdil Tevž. „Nasilje, strup v besedah, strup v krajevni tablah, strup nestrpnosti, kamor se obrneš. Uradna prisila povsod. Ti si takoj dobil državno službo, meni so prošnjo zavrnili, da sem moral v tujino. Le kje je izpolnitev sedmega člana? Strup v besedah, tvoj razum prerašča plevel.“

„Čuši, Sauschweine, hau drauf,“ se je zadril fant s košatim čopičem na klobuku, ogrčavega obraza in se z lopatastimi rokami prerinil v sredino. S trga je prihitelo nekaj izzivajočih, strumno vzgojenih mladeničev in jih obkolilo.

„Fuj,“ in potem je priklopelo. Nasilje je zmagalo. V trenutku so iz sosednega dvorišča prihiteli žandarji. Udarci so padali vseprek, vihteli so pendreke in močan udarec je zadel Gašperja in Tevža. Andreas je miril, fant mu je podstavil nogo, da je padel. Tevž se je hotel braniti, nekdo pa je zavihtel pendrek in močan udarec ga je zadel po glavi, čutil je, da polzi nekaj toplega ob sencih, preko ušesa, stemnilo se mu je, padel je. In spet je pest ali kamen obdeloval njegovo glavo, grozotna bolečina ga je prevzela, omamila. Potem je kot bi grmelo, še in še udarjalo, kot bi slap padal prek skal, šumenje kot roj čebel, ki je obkrožilo glavo, telo in njegove misli. Bil je in ni bil, plaval je in spet lahkotno hodil po zemlji koroški... brez srda in sovraštva, brez nasilja in ponižanja. Spet je v dvojezičnih šolah v vsakem kraju raslo spoštovanje do obeh

mer zapeljemo na rob cestišča in preverimo, ali je z avtom vse v redu.

Vozniki se ne sporazumevajo le z lučmi, ampak tudi z rokami. Če dvignemo desno roko s plosko, naprej obrnjeno dlanjo v višini glave, to pomeni: „Najlepša hvala za uslugo.“ Leva roka, ki jo iztegemo skozi okno, nato pa z vodoravno obrnjeno dlanjo mahamo navzgor in navzdol, pomeni, naj vozniki, ki jim je znamenje namenjeno, upočasnijo vožnjo.

Zadnje utripalne luči, ki jih vključimo med vožnjo, so opozorilo vozilom za nami, naj vozijo počasi, ker imamo pokvarjen avto ali ker se je pred nami nabrala počasna kolona. Tako se izognemo naletom v koloni.

Trobljo dandanes vozniki le redko uporabljajo. S trobljenjem včasih opozarjajo kolezarje, da jih nameravajo prehiteti ali pa pešce, ki so na cestišču premalo previdni (ker ni rečeno, da bi pešec razumel signal z lučmi).

Če dvakrat kratko potrobimo, smo rekli „hvala“, če pa trobimo dolgo in neprekinjeno, drugi vozniki vedo, da smo razburjeni in jezni.

Z vsemi temi in še drugimi znamenji se vozniki odlično sporazumevajo. Če jih še ne poznamo, opazujemo promet, videli bomo, da so pogosto v rabi in da so voznikom v marsikaterem kritičnem trenutku odlična pomoč.

POSKUSITE

SIROV SUFLE

6 dkg surovega masla, 4 jajca, 15 dkg parmezana, sol, poper, nastrgan muškati orešček, maščoba za pekač, drobtine in zelen peteršilj.

Surovo maslo in rumenjake penasto mešamo, narahlo primešamo parmezan, sol, poper, muškati orešček in sneg iz beljakov. Z zmesjo napolnimo pomaščen in z drobtinami potresen model in pečemo pri močni vročini 10 minut. Pečeno potresemo s seseklanim peteršiljem in takoj vročega ponudimo.

SIROVE TESTENINE

Slan krop, 1 drobna čebula, 1 jušna kocka, 40 dkg testenin, 10 dkg sira in 3 dkg surovega masla.

V slanim kropu, v katerem smo zavreli čebulo in jušno kocko, skuhamo testenine. Čebulo prej odstranimo. Kuhane testenine odcedimo, postavimo na toplo, potresemo z nastrganim sirom in polijemo z razpuščenim surovim maslom.

SIROVI HLEBČKI

1 kg krompirja, 5 žlic moke, 4 žlice nastrganega sira (trapist), sol, 2 jajci, drobnjak in 3 dkg maščobe.

Kuhan krompir prelačimo, dodamo moko, sir, sol, jajci in seseklan drobnjak. Nato hitro ugnemo testo, oblikujemo štrukelj, ga zrežemo na rezine, debele kot prst, in jih spečemo v vroči maščobi.

SIROVE PASTETKE

Nadev: 1 žlica moke, 1/2 dl mleka, 1 skodelica kisle smetane, 1 žlica belega vina in 10 dkg sira.

Iz moke naredimo podmet in ga zakuhamo v vrelo mleko. Kuhamo, da se zgosti. V ohlajeni podmet zmešamo kislno smetano, vino in nastrgan sir.

Če imamo hladne pastetke, jih za nekaj časa postavimo v vročo pečico, da postanejo krhke in drobljive. Pastetke napolnimo z nadevom in jih ponudimo k solati ali za uvodno jed.

narodnosti, slovensko in nemško so znali vsi, na sodišču mu je — Slovencu — dedno očetovo zapuščino prebral sodnik v slovenskem jeziku, življenje se je odvijalo v obeh jezikih na pošti, v bolnici, na davkariji in glej, zaplaval je mimo napisu „Slovenska visoka ekonomska šola“, od te visoke stopnice se je lahkotno spustil naprej po cesti v živžav kodrastih glavic s kot jabolka rdečimi ličkami, ki so se z otroško radostjo vsule iz slovenskih vrtocev, da se bodo čez leta ponosno, enakopravno podali na poti življenja po tej lepi koroški zemlji. In čudno, nemške krajevne table so se pred njim zvijale ko kače in pogoltnila jih je zemlja, da so ob rdeči jutranji zarji spet svetile kot koroški usmerjalni kažipotni krajev v slovenskem in nemškem napisu, in še in še...

Po prelepi slovenski avstrijski Koroški so se rokovali v človeškem toplem stisku roke in misli obeh narodnosti.

Nobene mržnje, nič sovraštva, nobene dvoičnosti, svet je bil tak, kot si ga je želel. Človek se je dvignil iz močvirja in resnično svobodno zaživel. Prečudovita lepota narave se je objela s kristalno čistimi jezeri, misel se je dvignila iz čistega srca. Objel je ves svet, a le za kratek čas...

Padel je v globok tolmun, nekje je zabobnelo, v telesu spet grozovita bolečina, ne more se dvigniti iz tolmuna, misel mu je lomila telo in se razletela kot jedrska sila...

Prebudil se je v neznanem prostoru, ozkem, zatohlem, s sivih umazanih sten so gomazeli dolgonogi pajki, sivkaste pajčevine so visele na stropu do železne rešetke, zarjavelo okovje je okvirilo okence nekje nad njegovo otrplo glavo. Oči so mu polnile otekline, z velikim trudom in rezko bolečino jih je skušal razširiti, da bi zaznal svoje okolje.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Občinska skupščina
in družbenopolitične organizacije
občine

Slovenj Gradec

ŽELIJO
ROJAKOM NA KOROŠKEM
SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1982!

SGP KOGRAD

TOZD
„STAVBENIK“
PREVALJE

izvaja vsa dela
visoke in
industrijske
ter nizke
gradnje,
obrtiška in
inštalacijska
dela

ŽELI
V NOVEM LETU
MNOGO SREČE IN USPEHOV!

Tovarna
farmaceutskih
in kemičnih
izdelkov

TOZD „DREN“ PREVALJE

Rojakom na Koroškem
želimo srečno
in uspešno novo leto 1982!

INTERTRADE

PODJETJE
ZA MEDNARODNO
TRGOVINO

Moše Pijadejeva 29
Ljubljana

tel. 322 - 844
telex 31181

TOZD zastopstvo IBM
TOZD trgovina
TOZD zastopstva tujih firm
TOZD obdelava podatkov
in predstavništva:

Beograd, Zagreb, Sarajevo, Skopje, Titograd, Split, Rijeka,
Osijek, Banja Luka, Priština, Maribor, Celje, Radovljica

ter:

Nex York, New Delhi, Bombay, Madras, Cairo, Colombo, Bogota,
Kuala Lumpur, Praha, Bratislava, Warszawa, Sofija

ŽELIMO NAŠIM ROJAKOM
NA KOROŠKEM
SREČNO NOVO LETO 1982!

TRGOVSKO PODJETJE

nama

LJUBLJANA n. sol. o.
Tomšičeva 2
Telefon 24-411
Teleks 31390
pp 49

TOZD

- Veleblagovnica, Ljubljana n. sol. o.
- Veleblagovnica, Škofja Loka, Cerklje n. sol. o.
- Veleblagovnica, Kočevje n. sol. o.
- Veleblagovnica, Velenje n. sol. o.
- Veleblagovnica, Slovenj Gradec n. sol. o.
- Veleblagovnica, Ravne na Koroškem n. sol. o.
- Veleblagovnica, Žalec n. sol. o.

Delovna skupnost za opravljanje skupnih del, Ljubljana

NUDIMO SVOJIM KUPCEM
VSE BLAGO
ZA ŠIROKO POTROŠNJO

VSEM KUPCEM
IN ROJAKOM
ŽELIMO
SREČNO NOVO LETO 1982

TIMA-oskrbni center Maribor
TOZD „Ljudski magazin“
Prevalje

Želimo srečno in uspehov polno
novo leto ter se priporočamo za nakup

SOZD

merx

DO POTROŠNIK
TOZD PRODAJA Ravne
Ravne na Koroškem, Čečovje 6

ŽELI USPEŠNO
NOVO LETO 1982!

Tovarna usnja Slovenj Gradec

KOLEKTIV ČESTITA
SVOJIM ROJAKOM
IN JIM ŽELI

SREČNO IN USPEŠNO
NOVO LETO 1982!

ljubljanska banka

Temeljna koroška banka Slovenj Gradec

želi svojim rojakom in komitentom
srečno novo leto 1982!

tekoči račun

sodoben,
varen
in enostaven način
denarnega poslovanja

ljubljanska banka
pravi naslov za denarne zadeve

To in ono iz pliberškega konca

Takoj ob začetku leta se že oglašamo iz pliberškega okoliša z nekaterimi novicami. Prav tako se ob tej priložnosti spominjamo številnih naših ljudi, ki so tekom minulega leta umrli in ki jih zelo pogrešamo. Med nami ni več Mirka Kumra in še drugih, ki so se vse svoje življenje prizadevali za ohranitev naše narodne skupnosti. Le težko se je sprizajziti z dejstvom, da jih ni več med nami. Morali bomo pač sami še bolj poprijeti za delo, da izpolnimo vrzel, ki je nastala.

V naši občini, ki ni ena tistih, da bi imela zadosti delovnih mest, se mora še vedno na stotine ljudi voziti na delo drugam, kjer služijo kruh za svoje družine. Prizadevanje naprednih ljudi v občini, da se v domačem kraju ustvari več delovnih mest, je za enkrat le delno uspelo. Posledice takšnega stanja so za našo občino in z njo vred za našo narodno skupnost vse prej kot razveseljive. Prvi občina izgubi ves davek, ki ga morajo delavci plačevati drugod, kjer pač delajo, drugi pa delavci v takšnih primerih pustijo tam tudi svoj služček, namesto da bi ga porabili v svoji domači občini. Našim migrantom je s tem prizadeta velika škoda. Naš človek se mora stalno voziti v tuje kraje na delo, se po navadi odtuji ali pa se tudi več ne vrne v svoj rodni kraj.

To so pač posledice takšnega stanja. Še več, k nam prihajajo tudi novi ljudje, ki skrbijo za to, da se slika naših krajev spremeni v njihov prid. Takšna je pač javna pomoč manjšini, da je le-ta vedno oškodovana. Rezultate takšne politike pa opravičujejo s tem, da gre tu za naravno asimilacijo. Kljub vsemu temu pa smo v naši občini žilavi, to pa predvsem na združnem področju. Kmetje-zadružniki in sploh vsi, ki želijo dobro svoji narodni skupnosti, so se združili v akciji samopomoči in glej rezultat tega je, mogočna stavba nove zadrage, ki priča o nepremagljivi življenjski volji našega človeka in zaupanja v lastno moč.

Sedaj še nekaj o zaključnih prireditvah naših ustanov. V prvi polovi-

ci meseca decembra je društvo varčevalcev vabilo k Brezniku na društveni večer. Ob tej priložnosti je bil tudi občni zbor, ki je odobril delo dosedanjega odbora. Zbralo se je 80 članov društva varčevalcev, ki so se po uradnem delu posvetili prijateljski družabnosti in si želeli v novem letu srečo in mnogo uspeha. Seveda tokratno srečanje ni bilo takšno kot druga leta. Vse nas je namreč močno prizadela smrt Pukvove mame.

Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen Tonej Cvelj. Najboljši vlagatelj, to je treba omeniti, pa je bil Anza Apovnik. Uslužbencem Posojilnice in članom odbora društva šteditelj velja vse priznanje in zahvala zlasti za organiziranje in uspele srečolov, ki je marsikateremu šteditelju prinesel še dodatno lepo nagrado.

Pred božičem je naše slovensko podjetje Topšport priredilo svojim delavcem pri Röslwirtu v Pliberku božičnico. Lepo je, da se vodeči spomnijo svojih delavcev ob koncu leta in ne samo takrat, ko je največ dela. Obratovodja dipl. trg. Habernik je ob navzočnosti gen. direktorja Topra tov. Dežnaka čestital oziroma nagovoril zbrane delavce v obeh jezikih, samo s to razliko, da je bil slovenski govor kratek nemški pa dolg. Ne vemo čemu tak strah še v slovenskem podjetju, ki je 99-odstotno last Topra in delovnih ljudi iz Celja in ne iz Reicha (ostali deleži pripadajo Posojilnici Pliberk, Gospodarskima odboroma ZSO in NSKS, gospej Trampuževi, Hanziju Weissu in Posojilnici Globasnica). Za koga in zakaj takšno hlapčevstvo vodečih? Malo več civilne korajzje in samozavesti pa že pričakujemo, še posebno, če hočemo biti drugim za zgled v podjetju, ki mu pravimo, da je naše. Kako dolgo se bomo še sramovali domače besede. Enakopravnost obeh jezikov v slovenskem podjetju pa je res najmanj, kar si želi naše prebivalstvo. *ikej*

Šteben - Dvorec

Pred kratkim je po dolgi težki bolezni v starosti 87 let umrla gospa Terezija Frank, Martinčeva mati v Dvorcu. Zibelka je rajni tekla pri Kuku v Bačah ob jezeru, ki so takrat še spadale pod faro Marija na Zilji. Rada je pripovedovala kako je kot mežnarjeva hčer hodila zvonit v Baško podružno cerkvico. Leta 1927 se je poročila na Martinčev kmetijo. V srečnem zakonu so se jima rodili 4 sinovi in 3 hčerke (ena hčerka je v starosti 2 let umrla). Otroke sta z možem vzgojila v poštene in ugledne člane človeške družbe. Marljivost in dobrota sta dičili njeno življenje kot kmetica. Kot gospodinja in kmetica ni podpirala samo štiri vogle pri hiši, večkrat še več; predvsem je to občutila med drugo svetovno vojno, ko so moža poslali na fronto in to kar pri napadu na Poljsko. Srečno se je vrnil mož Hajnzek iz vojne. Hudo je bilo za pokojno leta 1963, ko je njen soprog zadet od srčne kapi nenadoma umrl. Letos meseca majnika se je podala k Elizabetinkam v celovško bolnišnico. Pri operaciji so odkrili neozdravljivo bolezen, katerih muk jo je rešila smrt. Pokojno smo pokopali ob lepi udeležbi pogrebecev iz domače, loške ter šentlensarke fare. Pogrebne obrede je v zastopstvu obolelega dekana opravil sodni župnik iz Loč gosp. duhovni svetnik Jakob Škofič.

Svojcem velja naše sožalje!

IZOBRAŽEVALNI SEMINAR ZA SODELAVCE DRUŠTEV

od sobote 9. 1. 1982 ob 14. uri do nedelje 10. 1. 1982 ob 16. uri.
Prireditelj KKZ in KP v Celovcu.
Kraj: Dom prosvete v Tinjah.
Tečaj vodita Herbert Seher in Janko Merkač.

Lutkovna skupina KPD Šmihel vabi na lutkovno igro

„RINGA, RINGA RAJA“

- v soboto 9. 1. 1982 ob 13.30 uri v Dobu (pri Petru)
Prireditelj SPD Edinost v Pliberku
- v soboto 9. 1. 1982 ob 14.30 uri v ljudski žali v Libučah.
Prireditelj moški zbor Kralj Matjaž v Libučah.

Smučarski tečaj Slovenske športne zveze

SSZ vabi, kot že leta poprej, tudi letos na enotedenski smučarski tečaj, ki bo v semestrskih počitnicah in sicer od nedelje 7. do sobote 13. februarja 1982.

Tečaj v južnitalijskem centru Kronplatz / Plan de Corones. Tečajniki bodo bivali v penzionu Rainegg (Agstner) in v sosednjem športnem hotelu Keil (dvo- in troposteljne sobe s prho in WC) v kraju Oberlang ob vznožju nad 2000 m visoke zasnežene planote s številnimi žičnicami, vlečnicami in sedežnicami.

Polovični penzion (prenočišče, zajtrk, večerja) znaša 23.000 lir na dan. Otroci do 12 let imajo 30 odstotkov popusta.

Za enoposteljno sobo je treba doplačati 2.000, za troposteljno sobo pa 2.000 lir za tretjo osebo manj.

Za tedensko vozovnico (vsi lifti in skibus — blizu bivališča) bo treba odšteli 65.000 lir; otroci do 14 let imajo 30 % popusta, otroci do 6 let približno 50 % in seniorji (izkaznica) 20 % popusta.

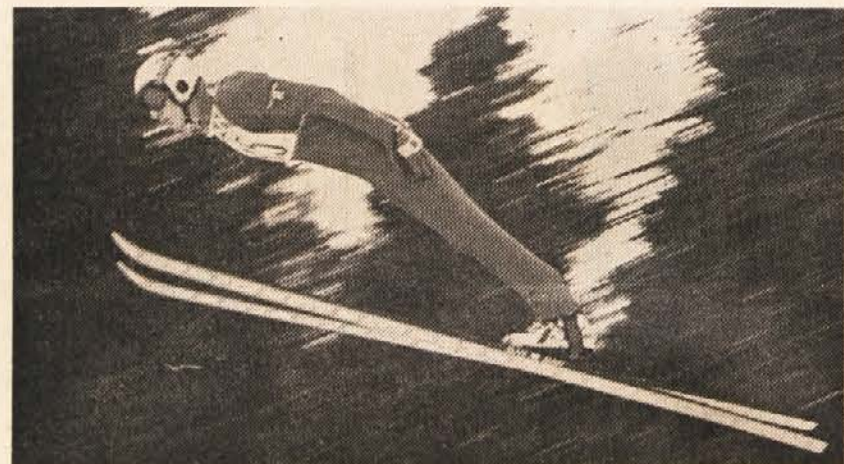
Udeleženci tečaja bodo imeli v dopoldanskih urah pouk v smučanju pod strokovnim vodstvom. Udeležba šole smučanja je prostovoljna. Število udeležencev je omejeno na 50 oseb.

Interesenti naj se prijavijo najkasneje do 27. januarja 1982, s prenakazilom prijavnine v znesku 503 šilingov na konto Slovenske športne zveze (2911) pri Posojilnici Celovec (4478030).

Od prenakazanega zneska se bo odštetilo 100 šilingov na osebo za smučarsko šolo, ostali znesek se bo upošteval kot akontacija pri penzionu. V primeru odsotnosti (brez utemeljenega vzroka) zapade prijavnina.

Podrobnejše informacije bodo prijavitelji prejeli po 27. jan. 1982.

19. MEDNARODNI MLADINSKI SKOKI (ELAN CUP) V ZAHOMCU

Zmagovalec na 60-metrski skakalnici, domačin Paul Erat med poletom. Podrobneje bomo poročali prihodnjik.

TEKME NA ŠENTJANSKIH RUTAH

Odlčno so pripravili funkcionarji športnega društva Šentjanž 26. 12. 1981 prvo tekmo v okviru Koroškega deželnelega čupa, ki šteje tudi za pokal Slovenije. Križaj, Kuralt in Štel so bili sicer napovedani, udeležili pa so se morali počasitve najboljših športnikov. Kljub temu so številni gledalci videli odlično prireditev. Pri ženskah so dominirale slovenske smučarke, pri moških pa Korošci. Pri moških je zmagal Sigi Jaritz (pred Herbertom Lerchbauerjem, 3. je bil Marko Ribnikar, 4. Dieter Laussegger).

Z leve: Druga Nuša Tome in zmagovalka Polana Peharc iz Slovenije. Pri moških je bil drugi Herbert Lerchbauer, zmagovalec pa Sigi Jaritz (desno).

SANKARSKA TEKMA ZA POKAL OBIR

Tudi tokrat vabijo društva okoli Obirja — TVN v Šmarjeti in Selah ter SPD „Zarja“ v Železni Kapli in SPD „Obir“ na Obirskem — na sankarska tekmovalna za POKAL OBIR. Letošnje tekmovalje za pokal Obir je že tretjič. Prvi dve tekmovalni sta bili 27. decembra v Šmarjeti in 3. januarja v Lepeni-Koprivni.

Na sporedu sta še dve tekmi: 10. januarja 1982 v Selah-Borovnici, organizator TVN Sele in 17. januarja, zaključna prireditev na Obirskem (SPD „Obir“). Tekme v Šmarjeti se je udeležilo nad sto udeležencev. Praga je bila dolga 1300 metrov in odlično pripravljena. Razdelitev nagrad je bila v gostilni Sorgo.

Druge tekme v Lepeni-Koprivni, ki jo je organiziralo SPD „Zarja“ v Železni Kapli pa se je udeležilo 115 sankarjev.

Podrobneje o tej uspeli sankarski prireditvi bomo poročali prihodnjik.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

6. RADIŠKI PLES

v soboto 16. januarja 1982, z začetkom ob 20. uri v kulturnem domu na Radišah.

Za ples igrajo „Fantje iz Podjune“

Dobrodelna ustanova Karitas sporoča, da z začetkom tega leta spet posluje v prostorih Sandwirtgasse, 9010 Klagenfurt-Celovec, tel.: (0 42 22) 80 22 10

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB ZMAGOVALEC KAC-TURNIRJA

Ker pozimi ni ugodna sezona za nogomet na prostem, se nogometaši v tem letnem času zatekajo v dvorane (hale). Kärntner Athletik Club (KAC) je v zvezi s tem organiziral tekmovalne nogometne igre v hali in sicer v okviru nogometnih društev spodnje lige vzhod (Untertliga Ost). V sredo so bile finalne igre in zmagovalec tega turnirja se je glasil Slovenski atletski klub. SAK-ovci so dobili vse igre. V okviru turnirja je sodelovalo 10 moštev. V sredo je padla odločitev: SAK je premagal najhujšega rivala Treibach s 6:4 in tako postal zmagovalec turnirja. Nadaljnja mesta so zasedli: 2. Treibach, 3. Grabštanj, 4. KAC 5. Zrelac, 6. Dobrla vas.

Slovenskemu atletskemu klubu k temu uspehu iskreno čestitamo.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstraße 19/IV, tel. 0 42 22/84 9 24, teleks 42086 sindok a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22/32 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje

„Slovenski vestnik“ je glasilo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in kot tak zastopa njeno politično usmeritev. Edini lastnik „Slovenskega vestnika“ je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10 (predsednik dr. Franci Zwitter).

„Oder mladje“ gostoval v dunajskem klubu

V soboto 5. decembra je na povabilo Kluba slovenskih študentov na Dunaju gostovala skupina Oder Mladje z igro „Hodl de Bodl ali dve vedri vode“ v dunajskem klubu.

Zbralo se je precejšnje število študentov s pričakovanjem, da nam gimnaziji popestrijo letošnje miklavževanje. In tako je tudi bilo. Gimnazijci so nam zaigrali dinamično, živahno, zavzeto. Pokazali so nam, da je mogoče postaviti sceno tudi z enostavnimi sredstvi. Rekviziti in kostumi so bili zelo posrečeno izbrani, tako, da je scena predstavljala funkcionalno in pisano celoto. Študentje so se dobro zabavali. Nerazumljivo je, da v poročilu Našega tednika neznani pisec očita publiko krakačenje. Upravičena je pa kritika na račun tistih ljudi, ki so v ozadju klepetali. Pisec članka bi moral vedeti, da so to vedno isti ljudje, ki motijo prireditve. Njim resno delo v klubu ni pri srcu.

Pravilna je tudi ugotovitev, da je aplavz veljal požrtvovalnemu delu in dobremu igranju. V razgovoru z nekaterimi gimnazijci smo ugotovili, da vsebina igre ne ustreza današnjim in-

teresom mladine; niti poučna ni. Predstavlja že šestdesetkrat in vedno spet obdelane ljubezenske zaplete, ki jih v tej igri Hodl de Bodl potem reši „neke dobri duh“.

Zato velja pohvala igralcem, kritika pa tistemu, ki je izbral ta komad.

odbornik KSSD Hanzij Wieser

SAK ples v Železni Kapli

Kot druga leta tako je tudi letos Slovenski atletski klub organiziral družabno prireditev SAK PLES. Tokratno prizorišče plesa je bilo v soboto, 26. decembra v hotelu Obir v Železni Kapli. Organizatorji plesa so res lahko zadovoljni, saj je bila udeležba tako množična, da je bila dvorana nabito polna.

Med številnimi udeleženci, ki so prišli od blizu in daleč so bili tudi avstrijski konzul v Ljubljani Stern Ciril, predsednik SSZ Danilo Prušnik in občinski odborniki tržne občine Železna Kapla.

Za ples je skrbel znani ansambel „Planinski sekstet“, za pijačo in jedačo pa odlična kuhinja hotela Obir. Kot po navadi je bila tudi tokrat priložnost, ne samo za ples in zabavo, marveč tudi za to, da je prišlo do tesnejšega stika med igralci nogometaši in številno publiko, ki se je živo zanimala, kakšne šanse imajo, da dosežejo naslednjo višjo skupino. Ljudje hočejo videti uspehe, to ni slabost ampak razumljiv pojav, ki ga je treba vsekakor razumeti in upoštevati.

Organizatorji omenjene družabne prireditve so bili zadovoljni, to pa je prepričljiv dokaz, da je med široko javnostjo in SAK-om pristrčno in tovariško razpoloženje polno medsebojnega razumevanja.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

Na pobudo Krajevnega odbora ZSO za občino Pliberk bodo posvetovalne ure v novem letu spet obnovljene, in sicer bo pisarna v Pliberku na predlog krajevnih dejavnikov odslej zasedane vsako drugo soboto od 9. do 12. ure, ko bodo prebivalstvu na voljo strokovnjaki z različnih področij.

V pisarni bo:

16. januarja 1982

dr. Miran Zwitter predvsem za pravna vprašanja

Občni zbor KD Peter Markovič

Minuli mesec je bil pri Antoniču na Reki občni zbor Kulturnega društva „Peter Markovič“ iz Rožeka. Po ustanovitvi oziroma obnovitvi te prosvetne organizacije pred dvema letoma, je bil to prvi občni zbor KD.

Zbrano občinstvo je pozdravil predsednik Franci Kattnik. Iz poročil predsednika in tajnice Margit Lesjak je bila jasno razvidna pestra in bogata dejavnost društva, ki je postalo pomemben dejavnik v občini Rožek. Tega dejstva danes ni več mogoče prezreti. 18 prireditev v dveh letih je razveseljiva dejavnost, na katero so Rožekani lahko ponosni.

S strani Slovenske prosvetne zveze je zborovalce pozdravil predsednik Valentin Polanšek in želel novo izvoljenemu odboru mnogo uspeha. Med drugim je naglasil, da je prepotrebno zastaviti vse sile, da se ohrani materinski jezik. Zlasti se je potrebno posvetiti mladini, ki je garant obstoja naše narodne skupnosti na Koroškem. V imenu Krščanske kulturne zveze je pozdravil občni zbor in iznašal svoje misli prof. Jožko Kovačič.

V enominutnem molku so se zborovalci spomnili rajnega Jozeja Miklavčiča, častnega člana pred dvema letoma ustanovljenega KD Peter Markovič. Jozeju Miklavčiču gre namreč zasluga, da so pred dvema letoma ustanovljenemu društvu spet dali ime Peter Markovič (prejšnje SPD Peter Markovič je bilo ustanovljeno leta 1946) in tako počastili spomin velikega rojaka akademskega slikarja Petra Markoviča.

Na občnem zboru je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik dipl. inž. Franc Kattnik; podpredsednik Zdravko Schellander; tajnica Margit Lesjak, namestnica Hani Kanžian, blagajnik Hanzij Kanžian, namestnica Otilija Gabriel ...

Po občnem zboru je bil film „Na klancu“, ki ga je predvajala SPZ iz Celovca.